

Domácí násilí a jeho důsledky

Anděla Haverová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav zdravotnických věd

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Anděla Haverová**
Osobní číslo: **H150335**
Studijní program: **B5350 Zdravotně sociální péče**
Studijní obor: **Zdravotně sociální pracovník**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Domácí násilí a jeho důsledky**

Zásady pro vypracování:

Studium odborné literatury a vypracování rešerše.
Vymezení pojmů vztahujících se k domácímu násilí včetně definic, forem a jejich rozboru.
Analýza aktuální situace v uvedené oblasti.
Příprava metodiky praktické části.
Realizace praktické části pomocí dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení dat včetně jejich interpretace.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DALIGAND, Liliane a Véronique BEDIN. **Násilí v partnerských vztazích.** Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0718-4.

JEŽKOVÁ, Veronika. **Právek proti násilí na ženách: Bílá místa české legislativy.** Praha: proFem, 2016. ISBN: 978-80-904564-7-1.

KALIBOVÁ, Klára, Katarzyna PAWLIK, Joanna SYNOWIEC, Anna KALIK a Irena BIHÁRIOVÁ. **Face to face with bias violence: guidelines for social workers.** Praha: In Iustitia, 2016. ISBN 978-80-88172-05-5.

KUTÁLKOVÁ, Petra a L'ubica KOBOVÁ ed. **Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?.** Praha: In Iustitia, 2014. ISBN 978-80-260-5793-2.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. **Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence.** Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Libor Šnědar, Ph.D.

Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce:

5. ledna 2018

Termín odevzdání bakalářské práce:

18. května 2018

Ve Zlíně dne 5. ledna 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Zlatica Dorková, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 2.7-02-2018

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odjírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

6.08.2018

19.08.2018

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje mimořádně závažné problematice domácího násilí. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá výkladem důležitých pojmů, jako je definice, druhy a formy domácího násilí, osobnost pachatele a obětí, důsledky domácího násilí, právní rámec a dalšími aspekty. V teoretické části je čerpáno z odborných publikací, článků a právních norem. Praktická část je zpracována formou anonymního dotazníku a je zaměřena na názory respondentů na závažnost jednotlivých druhů a forem domácího násilí. V závěru práce jsou uvedeny výsledky výzkumného šetření a doporučení pro praxi.

Klíčová slova: domácí násilí, druhy a formy, sexuální násilí, oběť, důsledky domácího násilí, právní aspekty, trestní zákoník, Istanbulská úmluva

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with extremely serious problem of domestic violence. The thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part deals with the interpretation of important concepts such as definitions, types and forms of domestic violence, perpetrator and victim personality, consequences of domestic violence, legal framework and other aspects. In the theoretical part is drawn from professional publications, articles and legal norms. The practical part is processed in the form of an anonymous questionnaire and focuses on respondents' opinions on the severity of individual types and forms of domestic violence. In the conclusion of the thesis are presented the results of the research survey and recommendations for practice.

Keywords: home violence, types and forms, sexual violence, victim, domestic violence consequences, legal aspects, penal code, Istanbul convention

Děkuji mému vedoucímu JUDR. Liborovi Šnédarovi za užitečné rady a připomínky k této bakalářské práci a také děkuji mé rodině za podporu a trpělivost při zpracovávání mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	12
1.1 DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	12
1.2 CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	14
1.3 FÁZE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	15
1.4 PŘÍČINY VZNIKU A ZDROJE DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	16
1.5 MÝTY VERSUS FAKTA.....	16
2 DRUHY A FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	18
2.1 FYZICKÉ DOMÁCÍ NÁSILÍ	18
2.2 PSYCHICKÉ A EMOCIONÁLNÍ DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	19
2.3 SOCIÁLNÍ DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	19
2.4 EKONOMICKÉ DOMÁCÍ NÁSILÍ	20
2.5 SEXUÁLNÍ DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	20
2.6 STALKING.....	22
3 PACHATELÉ A OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	23
3.1 PROFIL PACHATELE	23
3.2 PROFIL OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	24
3.2.1 Ženy jako oběti domácího násilí	24
3.2.2 Muži jako oběti domácího násilí.....	24
3.2.3 Děti jako oběti domácího násilí.....	25
3.2.4 Senioři jako oběti domácího násilí.....	26
3.2.5 Zdravotně znevýhodnění	26
3.2.6 Ostatní oběti	27
4 DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	28
4.1 FYZICKÉ DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	28
4.2 PSYCHICKÉ DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	29
4.3 SOCIÁLNÍ A EKONOMICKÉ DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	30
5 PRÁVNÍ RÁMEC DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	32
5.1 PRÁVNÍ NORMY OCHRANY PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM NETRESTNĚ PRÁVNÍ POVAHY.....	32
5.2 OCHRANA PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM V TRESTNÍM PRÁVU	33
5.3 PŘESTUPKOVÉ PRÁVO.....	35
5.4 ISTANBULSKÁ ÚMLUVA	36
5.5 BÍLÁ MÍSTA ČESKÉ LEGISLATIVY A PRÁVNÍ DOPORUČENÍ	37
6 KAM SE OBRÁTIT O POMOC	39

II PRAKTICKÁ ČÁST	40
7 CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	41
7.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	41
7.2 METODA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	41
7.2.1 Výzkumný soubor	42
7.2.2 Způsob sběru dat	42
7.2.3 Zpracování dat.....	43
8 VYHODNOCENÍ A VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	44
8.1 ANALÝZA VÝSLEDKŮ	45
8.2 DISKUSE A SHRnutí VYHODNOCENÍ	63
8.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	65
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	68
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	73
SEZNAM TABULEK.....	74
SEZNAM GRAFŮ	75
SEZNAM PŘÍLOH.....	76

ÚVOD

Problematika domácího násilí je velmi široké a nikdy nekončící téma. Domácí násilí je rozsáhlý celospolečenský problém zahrnující nejen násilí na ženách, ale i násilí na mužích, dětech, seniorech, na zdravotně znevýhodněných, ať již tělesně nebo duševně. Každý druh tohoto násilí má svá specifika.

Je zřejmé, že se jedná o fenomén, který se vyskytuje ve všech zemích a v sociálních, ekonomických a politických vrstvách nehledě na pohlaví, vzdělání, věk, náboženské vyznání, společenské, sociální a ekonomické postavení, nezávisle na rase nebo na příslušnosti k etnickým skupinám.

Domácí násilí bývá často označováno jako „násilí za zavřenými dveřmi“, kdy se na násilí pohlíželo a žel občas i nyní pohlíží jako na soukromou záležitost. Bývá tabuizováno a bagatelizováno. Ale není to pravda. Týká se mnohých z nás, aniž si to uvědomujeme.

Domácí násilí je jedna z nejnebezpečnějších a nejzákladnějších forem agrese. Především z důvodu jeho dlouhodobosti, skrytosti, obtížného objasňování, studu obětí, vlivu na rodinné vztahy, na děti, širší příbuzenské vazby, na zdraví, pracovní vztahy a z toho často plynoucí chudobu a náročné následné začleňování se do společnosti, ať pracovně či lidsky.

Cílem bakalářské práce je upozornit na problematiku domácího násilí jako rizikového chování, které je stále více a častěji diskutovaným tématem u nás i v zahraničí a současně stručně popsat tento mimořádně závažný jev. Jedná se o velmi širokou oblast, proto se bakalářská práce cíleně věnuje vybraným aspektům domácího násilí.

Vzhledem k zaměření celé bakalářské práce a zejména její praktické části se předložená práce věnuje definování domácího násilí, formám a druhům, kde se projevuje větší znalost jednotlivých druhů a forem zejména u respondentů mladších a vzdělanějších, dále obětí domácího násilí, dopadům, stávající legislativě i tzv. „bílým místům“ v legislativě.

Získat ucelený obraz o problematice domácího násilí není jednoduché, existují o něm stovky literárních a elektronických zdrojů, monografií, článků, televizních a rozhlasových pořadů.

O problematiku domácího násilí zájem stále roste: vydávají se nové studie, uskutečňují se bádání, pořádají se konference, ale zejména vzhledem k novým právním institutům a novelizacím stávajících předpisů, mnohé tituly zastarávají a je potřeba stávající zdroje pravidelně aktualizovat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí je staré jak lidstvo samo. Hojněji se o něm začalo mluvit a psát ale až od konce minulého století. Domácí násilí je aktuálně velmi rozšířený jev. „Pojem domácí násilí je používán od 70. let minulého století. Primárně se tak označovalo násilí muže vůči ženě“ (Voňková a Oplatek, 2015, s. 16).

Významný sociolog Anthony Giddens (Giddens, cit. dle Ševčík a Špatenková, 2011, s. 7) poukazuje na to, že k násilí v „kruhu rodinném“ dochází mnohem častěji než na ulici. Je pravděpodobnější, že budeme fyzicky zraněni, zabiti nebo jinak napadeni v prostředí našeho domova někým, koho dobře známe, než kdekoliv jinde.

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí z hlediska výskytu, nejméně kontrolované z hlediska latence a nejvíce podceňované z hlediska závažnosti a jeho prevence“ (Schneider, cit. dle Matoušek, 2005, s. 227). Voňková a Spoustová (2008, s. 22) uvádí, že „fenomén domácího násilí není mimořádný pro „násilí“ jako takové, ale pro okolnosti, ze kterých je páčáno, kým je páčáno, kde je páčáno a z jakých pohnutek.“

1.1 Definice domácího násilí

Domácí násilí nemá jednotnou definici. Domácí násilí je považováno za fenomén, vyznačující se určitými specifickými znaky, které jej oddělují od jiných forem násilí a agrese. Tím, že neexistuje jednotná definice, uplatňují se různé výkladové tendence pojmu domácího násilí. Důvod je zřejmý: domácí násilí je mnohvrstevný jev, který může nabývat různé podoby a odlišné skutkové podstaty, má různou intenzitu, a to vše se vyskytuje v nejrůznějších kombinacích.

Rozlišují se terminologicky pojmy násilí, násilí na ženách (jsou postiženy nejvíce) a domácí násilí. Pojem násilí je dle Haškovcové (2004, s. 13) nejobecněji definovaný Světovou zdravotnickou organizací, která násilí již v roce 1996 popsala jako „úmyslné použití či hrozbu použití fyzické síly nebo moci proti sobě, jiné osobě, proti skupině či komunitě, a to síly (moci), která má, nebo s vysokou pravděpodobností bude mít, za následek poranění, smrt, psychickou újmu, poruchu vývoje či osobnosti.“

Termín násilí na ženách, který je „mnohem širší pojem a zahrnuje nejen případy násilí ze strany partnera, ale také např. ženskou obrízkou nebo obchodování s bílým masem“ (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 24-25) a další formy, jako je sexuální násilí, mrzačení genitálu,

nucené sňatky včetně sňatků dětí, nucení k potratu, vynucená sterilizace, zabraňování v užití antikoncepce, nucená prostituce a jiné (Ježková, 2016, s. 5).

Pojem domácí násilí vznikl jako překlad anglického termínu domestic violence a zahrnuje všechny projevy násilí páchaného mezi jednotlivými členy rodiny. V anglických textech se termín „Domestic Violence používá pro domácí násilí v širším rodinném okruhu a termín Domestic Abuse pro zneužívání mezi partnery – současnými nebo minulými, v sezdaném či nesezdaném soužití“ (Voňková a Spoustová, 2016, s. 19-20).

Domácí násilí nemusí být z prvopočátku zjevné a sama oběť si ho často ani neuvědomuje.

V literatuře se vymezuje domácí násilí užší a širší. Do užšího vymezení, mezi partnery, řadíme jak klasické heterosexuální partnery, ať už v manželství nebo žijící na „psí knížku“, tak homosexuální páry (opět v registrovaném i neregistrovaném svazku, lesbičky i gaye, případně transsexuály).

Širší vymezení pojmu domácí násilí zahrnuje násilí mezigenerační, a to jak týrání dětí jejich rodiči, tak týrání starých lidí ze strany jejich dospělých potomků či vnuků a vnuček. Dále sem spadají sourozenci a jejich děti, tety, strýcové, švagři, snachy, neteře, synovci, zeťové a jiné osoby, s nimiž jsme v rodinném či příbuzenském vztahu, případně ve vztahu obdobném.

Širší vymezení lze dohledat i v definici zákonodárce v Důvodové zprávě k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím: „Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází, nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují“ (Důvodová zpráva, cit. dle Králíčková, 2011, s. 5).

Obě vymezení, užší i širší lze objasnit například na definici britské psycholožky Buskotte: „Pod pojmem „domácí násilí“ se většinou rozumí opakované a stupňující se násilí fyzické, psychické či sexuální povahy mezi manželi nebo partnery. Problém „domácího násilí“ však lze pojmut v jeho širším významu jako rodinné násilí. Násilí v rodině totiž může mít různé konkrétní podoby, od týrání a zanedbávání dětí přes trýznění seniorů až po zmíněné psychické a fyzické násilí mezi mužem a ženou“ (2008, s. 42).

Čírtková ve své *Moderní psychologii pro právníky* (2008, s. 9) domácí násilí klasifikuje jako „opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.“

Dle definice obsažené v čl. 3 Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (#ZaIstanbul, 2016, s. 9) se „domácím násilím rozumí veškeré akty fyzického, sexuálního, psychického či ekonomického násilí, k němuž dochází v rodině nebo v domácnosti anebo mezi bývalými či stávajícími manžely či partnery, bez ohledu na to, zda pachatel sdílí nebo sdílel společnou domácnost s obětí.“¹

Stojí za povšimnutí, že v této mezinárodní Úmluvě je zakotveno, že se nemusí jednat o sdílenou společnou domácnost.

1.2 Charakteristické znaky domácího násilí

Mezi charakteristické znaky domácího násilí můžeme řadit opakování a dlouhodobost, eskalaci a stupňování agrese v útocích, blízký vztah mezi obětí a násilníkem, rozdělení rolí na osobu ohroženou a násilnou a také, že je to neverejná forma násilí.

Opakování a dlouhodobost

Z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Domácím násilím není jednorázový incident – a může to být trestný čin a dokonce i zabití (Králičková, 2011, str. 6). Jednorázová hádka není domácím násilím. Nicméně pozor, může to být start pro domácí násilí.

Eskalace, stupňování agrese v útocích

Od urážek se stupňuje k psychickému urážení lidské důstojnosti, až k fyzickým útokům a závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. Od nadávek přes facky až po pokusy o zabití, případně může dojít až k vraždě, která je „fatálním vyústěním domácího násilí. Oběťmi trestného činu vraždy motivovaného osobními vztahy jsou v převažující míře partnerky pachatelů“ (Voňková a Oplatek, 2015, s. 22).

---

¹ “domestic violence” shall mean all acts of physical, sexual, psychological or economic violence that occur within the family or domestic unit or between former or current spouses or partners, whether or not the perpetrator shares or has shared the same residence with the victim

Blízký vztah mezi obětí a násilníkem

Ať už se jedná o partnerský, příbuzenský v různé formě (děti, rodiče, švagr, osoby sdílející společnou domácnost a jiný). Charakteristická je citová blízkost a ekonomická závislost.

Rozdělení rolí

Rozdělení rolí na osobu ohroženou a násilnou je jasné a nezpochybnitelné. Domácím násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde se role osoby násilné a osoby ohrožené střídají, kdy se bijí navzájem. V případech domácího násilí proti sobě stojí pachatel, který používá moc a kontrolu, na druhé straně je oběť, která má strach a obává se trestu a napadení (Králičková, 2011, s. 6).

Neveřejnost

„Domácí násilí je často skryté, o to je horší a zákeřnější,“ píše ve své knize Čas Robinsonů Pavlína O' Toole (O' Toole, 2015, obálka).

Probíhá zpravidla v soukromí bytu či domu, za dveřmi společenské kontroly. Vaši sousedé a blízcí o něm možná nic netuší. Jedinými tichými svědky bývají děti, a to až v 90% případů domácího násilí (Hronová, 2008, s. 6). Domácí násilí se může projevit i na veřejnosti, ale sporadicky.

Aby skutek byl domácím násilím, musí být naplněny všechny znaky. Někdy se mezi znaky řadí i těžká prokazatelnost (týká se především psychického násilí).

1.3 Fáze domácího násilí

Lze si představit jako kruh, který má znázorňovat vytváření závislosti oběti na agresorovi. Dělí se do tří fází:

- fáze narůstající tenze
- fáze násilí
- fáze klidu

Oběť se točí v kruhu, jednotlivé fáze se dynamicky opakují. Často v dlouhotrvajícím domácím násilí se fáze násilí prodlužuje a fáze relativního klidu zkracuje nebo mizí úplně. Oběti nalézají bez odborné pomoci těžko cestu ven.

1.4 Příčiny vzniku a zdroje domácího násilí

Příčiny a zdroje lze obtížně typizovat, ve hře je příliš mnoho individuálních faktorů. Svou roli sehrávají především čtyři základní faktory (Houbová, 2008, s. 227):

- vliv rodinné výchovy násilníka a nejbližšího okolí;
- schvalující nebo častěji vyhýbavý nebo lhostejný postoj společnosti a okolí;
- osobnostní charakteristiky (sklony k agresivitě, neschopnost řešit problémy jinak než násilím, potřeba kontroly, narcistické sklony, pocity méněcennosti, potřeba nadměrné realizace vlastní osobnosti, osobnostní či fyzická patologie);
- socializace násilníka v rodině, kde se domácí násilí vyskytovalo (mohou se rozvinout negativní povahové rysy, k nimž přispívá podpora okolí – nezaměstnanost, život v nedostatku pocit neschopnosti zabezpečit rodinu, vykořenění).

1.5 Mýty versus fakta

K domácímu násilí se vztahuje řada předsudků a mýtů. Pachatel často předpokládá, že se ženě násilí líbí, potřebuje ho, a proto neodchází. Skutečnost je jiná. Žena má strach, že selhala, má strach z ostudy, ze ztráty podpory nejbližších, ze společenského vyloučení a bídy. Ženy většinou chtějí zachovat rodinu (Buscotte, 2008, 20-21; Hronová, 2008, s. 10; Špatenková, 2011, s. 111-112).

Přehled nejznámějších mýtů (mýtus x realita):

MÝTUS	REALITA
domácí násilí nezasahuje tolik lidí	1/3 lidí zažilo nějakou formu domácího násilí
násilí se dopouštějí jen lidé z nízkých společenských vrstev	násilí v rodinách se vyskytuje nezávisle na národnosti kultuře, vzdělání, společenské či materiální úrovni rodin
ženy své partnery samy vyprovokují, mohou si za to samy	za násilí vždy nese vinu pachatel
za násilí mohou drogy a alkohol	alkohol a drogy jsou jen výmluvou pachatele, řada pachatelů se dopouští násilí, aniž by užívali alkohol či drogy
poznáme násilníka na první pohled	týrání bývá velmi skryté, oběti často o tom nechťejí mluvit a násilník mívá dvojí tvář

Tabulka 1 - Mýtus x Realita

Znásilnění bývá také často bagatelizováno a váže se k němu mnoho mýtů: vždyť to chtěla, o nic nešlo; pachatelem je někdo cizí, obvykle psychicky narušený (naopak, většina znásilnění probíhá mezi blízkými lidmi, tedy v rodinném kruhu a pachatelé většinou žádnou poruchou netrpí); o nic nejde, je to jen trochu hrubší sex; oběť provokovala (měla průhledné pyžamo); nikdo slušný se nemůže stát obětí sexuálního násilí (obětí se může stát kdokoli).

2 DRUHY A FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Dle publikace Domácí násilí Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám (Bednářová et al., 2009, s. 7) výrazy druhy a formy domácího násilí jsou často zaměňovány. Co jeden autor označuje jako druh domácího násilí, to jiný nazývá formou. Nezisková organizace proFem a autorky většiny jejích publikací Voňková a Spoustová (2016, s. 26-27), dále například organizace jako AVON, Bílý kruh bezpečí a jiné subjekty za druhy násilí považují fyzické, psychické, ekonomické, sociální a sexuální násilí, formami pak rozvádějí jednotlivé druhy.

„Častá je kombinace více forem“ (Králičková, 2011, s. 6), což potvrzuje i Daligand (2014, s. 13), která píše, že různé formy násilí na sebe nezářídka navazují a kombinují se do té míry, že bychom mohli hovořit až o „partnerském terorismu“.

Pro zjednodušení a přehlednost používáme výraz druhy a formy stejně jako výše uvedené subjekty.

2.1 Fyzické domácí násilí

„Fyzické násilí je s ohledem ke svým následkům pravděpodobně nejzjevnější a nejhrušší formou domácího násilí, kdy jedinec používá fyzické síly nebo její hrozby k zastrášení, poškození či ohrožení jiné osoby“ (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 47). Nejobvyklejšími místy výskytu zranění jsou u obětí hlava, krk, hrudník, podbřišek a horní končetiny.

Jedná se o bolestivé útoky, které s sebou nesou riziko poškození zdraví a v extrémních případech může tento druh násilí vyústit v přímé ohrožení života až smrt. Mezi projevy fyzického násilí patří bití, strkání, fackování, píchání ostrými předměty, řezání, pálení, svazování, trhání vlasů, škrabání, ohrožování ostrými předměty nebo zbraněmi, kroucení rukou, přivazování k radiátorům či jiným předmětům, nucení k požití drog, neposkytnutí pomoci, ale i odpírání jídla, spánku (tzv. pasivní fyzické týrání) a vytváření situací, které ohrožují zdraví a život – například riskantní jízda autem se spolujezdcem atd. Fyzické domácí násilí může být namířeno přímo proti ohrožené osobě, případně vůči jejímu dítěti či domácímu mazlíčkovi (zvířeti).

2.2 Psychické a emocionální domácí násilí

„Dobře mířené slovo může ponížit nebo i zabít, aniž bychom si ušpinili ruce. Jedním z velkých potěšení v životě člověka je ponižování bližních“ (Pierre Desproges, cit. dle Hirigoyen, 2002, s. 5).

Psychické násilí je někdy označováno jako psychologické, citové či emocionální (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 49). Někteří autoři považují kategorie psychické a emocionální jako samostatné, jiní je řadí dohromady.

Stále více obětí domácího násilí zažívá psychické zneužívání, nejčastěji se jedná o zneužívání žen ze strany partnera, současného i bývalého. Psychické násilí zahrnuje nadávání, urážení, soustavné ponižování, vydírání i sebevraždou, ničení osobního majetku, zesměšňování doma a na veřejnosti, zastrašování, snižování osobních kvalit, pomluvy v práci, znevažování schopností ohrožené osoby, vyvolávání pocitů viny, neustálou kritiku a kontrolu, vyhrožování fyzickým násilím nebo i likvidací, případně odebráním dětí, vyhozením z bytu. Řadíme sem i vyhrožování, že pachatel ublíží někomu, na kom oběti záleží. Oběti jsou často pod neustálým dohledem i doma, nesmí samy ani na toaletu (z kazuistiky, musí mít například otevřené dveře).

Psychické násilí dělíme:

- verbální – slovní urážky, soustavná kontrola, bezdůvodné podezírání, zpochybňování psychického stavu ohrožené osoby: „Patříš do Bohnic“ aj.;
- neverbální – záměrné ničení věcí (rozstříhané oblečení, zničení nábytku apod.).

Houbová ve své Psychologii pro právníky (2011, s. 228) zdůrazňuje, „že psychické násilí není, až na hraniční případy, právem postižitelné.“

2.3 Sociální domácí násilí

Nejčastěji mívá formu sociální izolace, která je zpočátku nenápadná („budeme si radši užívat sami sebe doma, co bychom jezdili za Vašima“), časem účinná projevující se izolací od přátel, rodiny, odmítáním návštěv. Sofistikovanější formou je odrazení zájemců o kontakt s obětí.

Oběť sama, aby měla v rodině klid, přerušuje styky s rodinou a přáteli, oni to vycítí a kontakty omezí, až přeruší. Stává se, že oběť se nakonec dostává do situace, kdy každý osobní telefonát bere jako své provinění a stresovou situaci. Řadíme sem i nadměrnou

kontrolu textových zpráv, dopisů, emailů, zákaz sledování televize, poslouchání rádia, telefonování, omezení a zákaz koníčků. „Patří sem i příkazování chování, oblékání, rozhodování o tom, co je a není vhodné. Vyčerpávající dohled nad životem, zákaz čtení nebo naopak určování literatury,“ uvádí Voňková a Spoustová ve své publikaci Domácí násilí z pohledu žen a dětí (2016, s. 27). Řadíme sem i velmi závažný jev v současnosti a tím je izolace seniorů.

Zajímavé je, že Ministerstvo spravedlnosti USA, U.S. Department of Justice do forem domácího násilí nepřirazuje sociální násilí. „Domácí násilí může být fyzické, sexuální, emocionální, ekonomické nebo psychologické jednání nebo hrozba jednáním, které ovlivňuje jinou osobu“ (U. S. Department of Justice – Ministerstvo spravedlnosti USA, 16. 6. 2017).²

2.4 Ekonomické domácí násilí

Vstupuje do psychologických vztahů úměrně k závislosti na finančních prostředcích agresora. Projevuje se zneužíváním moci při disponování s finančními prostředky a přehnanou kontrolou příjmů oběti. Nefungují dohody, dochází někdy až k patologickým projevům při rozhodování o finančních prostředcích – muž nepracuje, žena živí rodinu, vše chodí na jeden účet, se kterým disponuje jen nezaměstnaný muž, který peníze použije pro svou potřebu. Často ženy musí o peníze prosit, i když je potřebují výhradně na chod domácnosti. Některé oběti mají zakázáno pracovat a tím dochází k vynucené závislosti na partnerovi. Velkým problémem je zadlužování obětí: pachatel donutí pod výhrůžkami podepsat směnky, brát si půjčky (pro pachatele třeba na alkohol, drogy) a jiné.

2.5 Sexuální domácí násilí

Sexuální násilí patří mezi nejméně oznamované činy, i když je považováno (mimo vraždu) za nejvíce zraňující. „Setká se s ním v průběhu svého života asi až 25% žen a 6 až 10% mužů. U nás je policií registrováno jedno až dvě znásilnění denně, ale ke znásilnění dochází mnohem častěji“ (To si líbit nenechám, 2011, s. 23).

---

² Domestic violence can be physical, sexual, emotional, economic, or psychological actions or threats of actions that influence another person

Sexuální násilí je trestným činem s nejvyšším počtem nenahlášených případů, zejména pro svou intimitu a stud obětí. Jako příklad uvádí (Conwayová, 2007, s. 25) kazuistiku ženy, která odmítla pohlavní styk s partnerem a dostala na vybranou. Buď s ním půjde do ložnice, anebo ji donutí k sexu před dětmi.

Co je sexuální násilí? Je důležité mít přesnou terminologii, protože často dochází k zaměňování termínů, případně se jeden termín používá ve více významech (Kutálková a Kobová, 2014, s. 15.) Používá se nověji v České republice i ve světě termín sexualizované násilí, jeho základem není jen sexuální touha, ale používání sexuality jako nástroje moci. „Termín sexualizované násilí vyjadřuje, že se nejedná pouze o fyzické napadení či kontakt, ale o jakékoliv narušování intimity či osobních hranic s cílem demonstrovat svoji moc, ponižít či degradovat“ (Kutálková a Kobová, 2014, s. 16).

Nadále pro praktičnost budeme používat termín sexuální násilí, který je víc užívaný.

„Sexuálním násilím je jakýkoliv sexuální kontakt vykonaný proti vůli druhého člověka včetně pokusu o něj“ (Gubová, 2014).

Znásilnění je více o moci než o sexu samotném! (To si líbit nenechám, 2011, s. 23). Sex bez souhlasu partnera je znásilnění, třeba ve spánku, v opilosti, nebo když se druhý nemůže bránit. „Škemráním“ o sex je nátlak a psychický nátlak je stejně nepřijatelný jako fyzický. Sex není zboží, ani jim nelze druhé vydírat či manipulovat.

Škála forem sexuálního násilí je široká, jak plyne i z definic, řadíme sem i nekontaktní sexuální násilí nezahrnující přímý tělesný kontakt. Patří sem sexuální narážky, vtipy, lascivní pohledy, voyeurismus, pořizování fotografií nahých osob, exhibicionismus, fetišismus, a to vše bez souhlasu. Dále zejména dotěrné a nepříjemné otázky na sexuální život, poznámky o sexuálním životě, sexuální nemístné hodnocení postavy, textové zprávy (i na sociálních sítích), obscénní telefonáty s erotickým podtextem, písemné a slovní návrhy k sexu, nežádoucí polibky a objetí. K sexuálním formám řadíme i nucení k nechtěným sexuálním praktikám, vynucení sexuálního styku a zejména znásilnění (vaginální, orální, anální), které je trestným činem.

Řadíme sem i sexuální formy kyberstalkingu (zneužívání internetu, mobilních telefonů či jiných informačních a komunikačních technologií k pronásledování), sexting a pornopomsta, kam spadá zveřejňování intimních fotografií a videí bývalými partnery. Zvyšuje se počet sexuálně zneužívaných nezletilých dětí a dokonce i seniorů.

Dle neziskové organizace Persefona násilníkem na rozdíl od většinového mínění není nikdo cizí. „Většina osob, které se dopouštějí sexuálního násilí, nejsou devianti. Většinou jsou to osoby blízké, nejčastěji to bývají partneři, manželé, soused nebo kolega, a to až ve dvou třetinách případů,“ říká ředitelka Persefony Jitka Čechová v České televizi (2016). Dochází k vynucení si sexu proti vůli druhého.

Sexuální domácí násilí je velmi specifickým tématem. Až do konce minulého století se vůbec nemluvilo o tom, že v manželském či partnerském svazku by mohlo dojít ke znásilnění (vždyť jsme manželé, partneři). „Mnoho mužů, ale i žen, je přesvědčeno, že mají na sex se svým partnerem výhradní právo,“ píše Buskotte (2008, s. 41). O sexuální násilí se jedná v případě, je-li oběť k pohlavnímu styku nucena a sex je ze strany partnera násilný a vynucený.

Sexuální násilí zažívá velké množství Čechů nejen obou pohlaví, ale i dětí, seniorů, zdravotně a mentálně hendikepovaných jedinců. Vyskytuje se i u homosexuálních párů. Mladí lidé neznají vždy hranici, kdy mohou říci ne. A že ne znamená skutečně ne a přes tuto hranici se nesmí. Často mají zkreslené představy o některých sexuálních praktikách a o hranici normálnosti. „Důležité je stanovit si hranice předem“ (To si líbit nenechám, 2011, s. 25).

Nejčastěji jmenovanou formou sexuálního násilí je znásilnění. Podle Světové zdravotnické organizace je znásilnění definováno jako „fyzicky nebo jiným způsobem vynucená penetrace (i nepatrná) vagíny nebo konečníku penisem, jinou částí těla nebo předmětem“ (SZO, cit. dle Kutálková a Kobová, 2014 s. 20).

2.6 Stalking

Nebezpečné pronásledování (stalking) je jednou z forem domácího násilí. Od roku 2010 je trestným činem (§ 354 trestního zákoníku č. 40/ 2009 Sb.).

Stalking je „dlouhodobé, opakující se a stupňující se sledování a obtěžování oběti, které vybočuje z normy a výrazně zasahuje do jejího osobního života i do okruhu jejích blízkých. Může mít podobu neustálého telefonování, posílání SMS, postávání před domem, před školou, před pracovištěm, vyhrožování, zastrasování, vydírání, navádění dětí, ničení osobních věcí, drobné útoky na oběť nebo její blízké“ (Holá et al., 2016, s. 13).

3 PACHATELÉ A OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Pachatelem domácího násilí i obětí může být kdokoli. Mýtus, že slušní lidé násilí nepáchají, je dávno vyvrácen. I mezi oběťmi se najdou lidé agresivní a provokující, bez jejichž neadekvátních reakcí by k domácímu násilí nemuselo dojít.

3.1 Profil pachatele

Domácí násilí je utvářeno řadou odlišných motivů, rozdílného chování a individuálních osobnostních charakteristik. Některé z nich jsou však pro pachatele domácího násilí společné: Voňková a Spoustová vymezují společné osobnostní charakteristiky pachatele (2016, s. 38):

- nízká sebeúcta a slabá funkce ega;
- nedostatečná kontrola impulzů;
- extrémní žárlivost;
- reakce na stres, kterou se pachatel snaží ovládnout pomocí alkoholu a fyzicky napadá ženu;
- užívání sexu jako agresivního činu sloužícího ke zvýšení sebeúcty;
- víra v mýty o tradiční a patriarchální rodině;
- lpění na zastaralých názorech o mužské nadřazenosti a nadvládě.

Nemělo by se podceňovat, že tak jako oběťmi mohou být různé skupiny, platí to u pachatelů taktéž. Něžná, jemná drobná žena může být větším agresorem než 150 kg muž. „Ženy způsobují mužům také zranění „duše“, která jsou někdy mnohem horší než tělesná zranění“ (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 69). Podobně jako u alkoholismu se i u domácího násilí podíl žen (a také dětí) jako agresorů a pachatelů domácího násilí zvyšuje. Ženy používají zejména psychické formy násilí spolu s emočním vydíráním, ale i zaseknuté nůžky v zádech nejsou výjimkou. „Fatálním vyústěním domácího násilí je vražda mezi partnery“ (Voňková a Oplatek, 2015, s. 22).

Jak uvádí Liliane Daligand ve své publikaci *Násilí v partnerských vztazích* (2014, s. 17-30) v kapitole nazvané *Dr. Jekyll a pan Hyde*, pachatel se často projevuje jako dvě osobnosti. Navenek má charismatickou tvář, doma je zrůda.

Je potřeba se zaměřit na osobnost pachatele i z hlediska prevence, aby se činy neopakovaly. „Největším problémem je absence státem nařízeného povinného léčení násilných pachatelů

v případech domácího násilí a nedostatek specializovaných zařízení poskytujících odbornou terapii“ (Dohnal et al., 2017, s. 140).

3.2 Profil oběti domácího násilí

Neexistuje jasná charakteristika oběti, může se jí stát kdokoli. „V poslední době vzrůstá počet obětí v tzv. rekonstruovaných rodinách – nevlastní sourozenci, nevlastní rodiče“ (Králičková, 2011, s. 9). Conwayová (2007, s. 39) uvádí, že „oběťmi domácího násilí jsou dle výzkumů především ženy; v současné době jsou oběťmi čím dál častěji i muži, spadají sem děti, senioři, zdravotně znevýhodnění jedinci, migranti, zvyšuje se výskyt násilí mezi osobami stejného pohlaví.“

3.2.1 Ženy jako oběti domácího násilí

„Z výzkumu organizace proFem z roku 2016 vyplynulo, že zkušenost s domácím násilím mělo v České republice během svého života 27,7% dotázaných žen starších 18 let, což po zobecnění na celou populaci odpovídá asi 1,2, milionu žen“ (Hokr Miholová, Ondrušková a Dohnal, 2016, s. 34).

„Vyskytuje se relativně vysoká tolerance žen k agresivnímu chování a násilí ze strany mužů. Přibližně jedna čtvrtina žen považuje domácí násilí sice za protiprávní, ale nikoli trestné“ (Voňková a Spoustová, 2008, s. 21).

Víc jsou ohroženy ty ženy, které nepracují, jsou dlouhodobě doma a třeba z důvodu péče o rodinu (manžela) ani nikdy nepracovaly a jsou zcela ekonomicky závislé na partnerovi; ty, které jsou těhotné, zdravotně či mentálně hendikepované a ty, které od manžela/partnera nedávno odešly nebo několikrát odešly a vrátily se. Domácí násilí eskaluje právě v době odchodu nebo krátce před ním. Odchodem násilí nekončí.

„Mezi hlavní skupiny žen, postižených domácím násilím řadíme starší ženy, ženy se zdravotním hendikepem, samoživitelky a migrantky“ (Budinová, 2012, s. 8).

3.2.2 Muži jako oběti domácího násilí

V domácím násilí se muž stává obětí v roli sourozence, rodiče, dítěte a partnera, ať již v homosexuálním nebo heterosexuálním vztahu. „Zhruba každý desátý muž se ve svém životě setkal rovněž s fyzickým útokem ze strany partnerky“ (Buriánek, Pikálková a Podaná, 2014, s. 99). Formy domácího násilí na mužích jsou jak fyzické (kopání do slabiny), či

sexuální (zesměšňování mužské potence), ale zejména se jedná o nejrůznější formy psychického týrání, například o časté emocionální výstupy, chorobnou žárlivost, finanční a emoční vydírání, pomluvy v zaměstnání a na veřejnosti, vyhrožování a manipulace skrz děti (že se nebudou moci s nimi stýkat), výčitky a snižování lidské důstojnosti.

Muži neoznamují napadení a ataky v rámci domácího násilí tak často jako ženy. Týrání muži se bojí posměchu, a proto jej zamlčují. Pro muže je totiž velmi těžké se identifikovat s rolí oběti. Velkou roli v tom hraje stud. Muž jako historicky ten silný, hlava rodiny, se stydí, že se mu něco takového mohlo stát.

3.2.3 Děti jako oběti domácího násilí

Děti jsou zasaženy domácím násilím, i když jsou „jen“ v roli svědků. Proto se někdy hovoří o takových dětech jako o zapomenutých nebo neviditelných obětech domácího násilí. Dítě nedokáže situaci rozumově ani emočně zpracovat. Děti vystavené pasivně domácímu násilí mají stejně závažné emoční příznaky (deprese aj.) jako děti týrané a zneužívané. „Vystavení dítěte násilí vůči matce (případně dalším členům rodiny) je dnes kvalifikováno jako forma psychického týrání dítěte s možnými vážnými následky“ (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 18-19).

Děti situaci nerozumí, neví, co se děje (kdybych si uklidil pokoj, nestalo by se to). Děti mají strach – myslí si, že se rodina rozpadne a budou muset do dětského domova, jsou zmatené – proč se to děje zrovna v jejich rodině, nechápou, proč si to maminka nechává líbit, jsou nešťastné – nikdo se o ně nestará, nemají pocit jistoty, netuší, jak matku ochránit. Nejhorší je narušení jejich sebedůvěry. Děti jsou vážně traumatizovány (Hronová, 2007, s. 12). „U dětí vystavených partnerskému násilí často vznikají psychosomatické obtíže,“ uvádí Matoušek ve své monografii *Dítě traumatizované v blízkých vztazích* (2017, s. 37).

Pokud se dítě stane též obětí domácího násilí, vzniká u něj tzv. syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN = Child Abuse and Neglect Syndrom). Houbová ve své *Psychologii pro právníky* (2008, s. 229-230) uvádí, že kromě CAN se ve světové literatuře setkáváme i s pojmem syndrom sexuálně zneužívaného dítěte (CSA = Child Sexual Abuse Syndrom).

3.2.4 Senioři jako oběti domácího násilí

„Každý starý člověk, který je týrán, se za tuto skutečnost nepředstavitelně stydí. Zároveň trpí pocity viny, že si to nějak zaslouží“ (Vodáčková, 2007 s. 294).

Starý člověk je křehký a zvláště ti, kteří jsou částečně nebo zcela nesoběstační, bývají terčem nejružnějšího týrání. Senioři jsou ohroženi násilím – ať již partnerským, mezigeneračním, ze strany svých nejbližších, i od cizích osob, které zneužívají jejich bezbrannosti, neinformovanosti a důvěry. Násilí na seniorech začíná ztrátou respektu, pokračuje nevědomým zanedbáváním, kořistěním a ekonomickým zneužíváním až k otevřenému psychickému a fyzickému násilí. Pachatelem může být kdokoli: partner, syn, dcera, vnuci, ale i instituce, ve kterých se nacházejí. Senioři bývají často velmi osamoceni.

Definice zneužívání seniorů dle Světové zdravotnické organizace: „Zneužívání seniorů je jednotlivý nebo opakovaný akt nebo nedostatek vhodného jednání, vyskytující se v rámci vztahu, v němž se očekává důvěra, způsobující ublížení nebo tíseň starší osobě“ (#ZaIstanbul, 2016, s. 7).

Podobně jako u problematiky týraných dětí tak i u seniorů existuje syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného seniora (EAN = Elder Abuse and Neglect). Senior bývá týrán buď aktivně (necitlivé doteky, často i bití) nebo pasivně (zanedbávání – špatná hygiena, nepodávání léků, nápojů, nedostatečná strava).

„Specifickou formou násilí na seniorech je jejich ekonomické využívání, jemuž je vystaveno 8% seniorů. Bývá spojeno s vydíráním nebo či jiným způsobem nátlaku – starý člověk je nucen k vydání důchodu či úspor k převodu svého majetku“ (Vágnerová, 2014, s. 594).

3.2.5 Zdravotně znevýhodnění

Ohroženi jsou primárně jedinci, kteří jsou částečně nebo zcela odkázáni na pomoc rodinných příslušníků. „Pro členy rodiny, kteří o ně pečují, mohou tyto situace představovat extrémní zátěž, zdroj vyčerpání či frustrace a mohou být spouštěčem násilného jednání“ (Hafen, Frandsen, 1985, cit. dle Ševčík a Špatenková, 2011, s. 23).

Podobně jako týrání senioři bývají trápeni chladem, či naopak vedrem, dostávají nutričně i kvantitativně nevhodnou stravu, zůstávají dlouhou dobu nemytí, nemají ošetřené proleženiny.

3.2.6 Ostatní oběti

Za samostatnou kategorii můžeme považovat imigranty – zejména v souvislosti s aktuální migrační vlnou, ale i rasovými, etnickými a jinými předsudky u dlouhodobě u nás žijících cizinců (Kalibová et al., 2014). U nich se projevují specifika domácího násilí (například u některých muslimů je žena věc a bít ji je považováno za normální).

Domácí násilí u LGBT (zkratka označuje lesby, gaye, bisexuály a transsexuály) je stejné jako u heterosexuálních párů, domácí násilí se nevyhýbá nikomu. Je zatím trochu na okraji zájmu, proto je potřeba i této kategorii věnovat zvýšenou pozornost.

4 DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Důsledky domácího násilí lze shrnout do jediné věty: „Domácí násilí má vždy devastující účinky na tělo i na duši“ (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 169).

Následky domácího násilí jsou pestré a konkrétní forma je proměnlivá. Záleží na tom, jaký druh násilí oběť prožila, jak dlouho byla týrána a jaký je její psychický potenciál se s traumatickým zážitkem vyrovnat. Mírnější fyzické důsledky se „rychle“ zhojí, rány psychického charakteru se však odstraňují mnohem hůře (Haškovcová, 2004, s. 26).

„Závažné důsledky způsobené domácím násilím vyplývají z toho, že oběti jsou opakovaně zraňovány osobou, které původně důvěřovaly, se kterou je pojí příbuzenský poměr nebo s ní sdílejí společnou domácnost“ (Voňková a Spoustová, 2016, s. 92). V rodině poznamenané domácím násilím jsou narušeny nejzákladnější podmínky pro vzájemné zdravé vztahy a zejména podmínky pro zdravý vývoj dětí. Vytrácí se to základní, bezpečí domova.

Fyzická a psychická újma, kterou oběť domácího násilí utrpí, bývá úzce propojena s ekonomickými, pracovními, rodinnými a společenskými důsledky. Dopady jsou jak na poškozeného jedince, tak na celou společnost a z toho plynoucí dopad do státního rozpočtu. „Jedním z mnoha důsledků domácího násilí je i ekonomický dopad, který je nejvýraznější právě v zdravotnickém sektoru“ (Hokr Miholová, Ondrušková a Dohnal, 2016, s. 57).

4.1 Fyzické důsledky domácího násilí

Ze zatím největšího průzkumu agentury Evropské unie FRA³, zaměřeném na problematiku násilí na ženách ve všech členských zemích Evropské unie z roku 2014 plyne, že v České republice utrpělo při nejzávažnějším incidentu fyzického násilí ze strany partnera 54% dotázaných žen, obětí domácího násilí, modřiny, 12% vykloubení nebo zhmoždění, případně popáleniny, 6% zlomeniny, 6% otřes mozku, 3% interní zranění, 3% v důsledku fyzického napadení potratily (Violence, 2014). Tyto výsledky potvrzují i data získaná v rámci studie o zdravotních důsledcích domácího násilí, kterou v České republice realizovala ROSA, z.s. (Marvanová Vargová, 2016, s. 5-6). Některá zranění mohou být tak závažná, že znemožňují starost o děti a domácnost, mnohá vyžadují hospitalizaci.

---

³ FRA = European Union Agency for Fundamental Rights (Agentura Evropské unie pro Základní Práva)

4.2 Psychické důsledky domácího násilí

Oběti trpí nejrůznějšími psychickými důsledky prožitého násilí: nízkým sebevědomím a sebeúctou, pocity viny a bezmoci, depresí, poruchami spánku a příjmu potravy, zvýšeným rizikem abúzu alkoholu, drog nebo léků, sebepoškozováním až sebevraždou. Za násilí se stydí, dlouho se snaží situaci zvládat, vytěsnit, přizpůsobit se. Oběti jsou depresivní, nesoustředěné, zstrašené a bezmocné.

„V odborné literatuře se v souvislosti s psychickými důsledky domácího násilí hovoří o syndromu týrané ženy, posttraumatické stresové poruše či o tzv. stockholmském syndromu“ (Králičková, 2011, s. 20-21).

Syndrom týrané ženy (anglicky Battered Woman Syndrom, zkratka BWS) je definován jako „ztráta víry ve vlastní schopnosti odhadnout účinnost svých pokusů o zajištění vlastní bezpečnosti“ (Čírtková, 2008, s. 26). Autorkou tohoto termínu je L. Walker, která v roce 1979 publikovala knihu Týraná žena (The Battered Woman), v níž poprvé popsala psychologický profil oběti domácího násilí. Ke společným znakům týraných žen patří snížené sebevědomí a podléhání falešným mýtům o domácím násilí, které se projevuje v sebeobviňování. V dnešní době se spíše hovoří o syndromu týrané osoby nebo o syndromu týraného partnera, jelikož obětí se nemusí stát jenom žena, ale jakákoli osoba.

Dlouhodobé domácí násilí může vyústit až v posttraumatickou stresovou poruchu (dále jen PSSP), kterou najdeme i v katalogu nemocí.

Mezi základní symptomy PSSP patří:

- vtíravé a neodbytné pocity opakovaného prožívání traumatické události;
- únikové příznaky vyhýbání se všemu, co s traumatickou situací nějak souvisí;
- nadměrné vzrušení, při kterém je oběť stále citově a tělesně připravena na další trauma;
- podrážděnost, poruchy spánku, noční můry, změna osobnosti.

Stockholmský syndrom:

Oběti domácího násilí mohou vykazovat podobné symptomy, jako oběti držené v zajetí. Toto bylo popsáno v 70. letech minulého století na základě studií psychických důsledků lidí, kteří byli drženi jako rukojmí při přepadení banky ve Stockholmu. Tzv. stockholmský syndrom je definován znaky:

- oběť je izolována;

- život oběti je v ohrožení;
- oběť je přesvědčena, že ze situace není úniku;
- oběť pocítuje přechodnou náklonnost k násilníkovi.

Důsledkem dlouhodobých psychických i fyzických ataků může být i sebezničující reakce, kdy týraná osoba dospěje k závěru, že ze situace není úniku a chce jen nějak přežít. Z toho důvodu někdy volí sebezničující strategie, uniká k alkoholu, drogám, pokouší se o sebevraždu nebo má vražedné tendence.

4.3 Sociální a ekonomické důsledky domácího násilí

Důsledky domácího násilí, které mají vliv na rodinu, bývají závažné. Ke ztrátě práce (častý ekonomický a současně i sociální následek domácího násilí) dochází v důsledku častých pracovních absencí, způsobených mnoha důvody: odpírání spánku, zákaz vyjít z domu, následky zranění po bití apod. Sociální izolace a s tím související omezení sociálních kontaktů znamenají komplikace při hledání dalšího zaměstnání, což ještě více ohrožuje už tak napjatou ekonomickou situaci oběti i celé rodiny.

To s sebou často nese ekonomické problémy, zadlužování se až ztrátu bydlení. Konsekvencí bývá malnutrice, celkové zanedbání, ruku v ruce s nedostatkem financí dochází i k redukci společenských kontaktů, změně sociálního statutu, ztrátě anebo k omezení dostupnosti sociálních sítí (chybí finanční prostředky na internet a telefony).

Projevuje se velký vliv ekonomického násilí na finanční gramotnost obětí. Oběti jsou často na násilníkovi finančně závislé, nesmí mít vlastní účet, je jim znemožněno chodit do zaměstnání, bývají partnerem neustále kontrolovány, je jim vnucována myšlenka vlastní neschopnosti při rozhodování o financích a tudíž mívají problémy s postavením se na vlastní nohy. Mají problémy hospodařit, vyjít s danou částkou, a přestože jsou dlouhodobě ve svazcích, mívají minimální zkušenosti s vedením domácího hospodaření; což je jeden z hlavních důvodů, který jim brání agresora opustit (Hronová, 2012, s. 11-16).

„Řada napadených nemá žádné finanční rezervy, a naopak může být povinna splácet různé úvěry či dluhy. Někteří lidé mohou zhoršenou finanční situaci řešit dalšími půjčkami a postupně se dostat do dluhové a majetkové pasti“ (Kalibová et al., 2016, s. 35).

Vlivem všech těchto faktorů dochází k závažné traumatizaci rodinných příslušníků, nejenom dětí. „Jedním z negativních dopadů domácího násilí je riziko chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí,“ zmiňuje Budinová (2012, s. 5).

„Na otázku, co stojí emoce, lze jen těžko uvádět nějaké finanční částky. Všechny prožité a zoufalé emoce jsou při jakékoli formě násilí naprosto nevratné a už se nikdy nedají vrátit ani zcela vymazat“ (Kunc, 2012, s. 63).

5 PRÁVNÍ RÁMEC DOMÁCÍHO NÁSILÍ

V platném českém právním řádu se pojem domácího násilí dlouhou dobu vůbec neobjevoval. Fenomén domácího násilí je starý, ale do právních předpisů proniká až v posledních letech. Právní úprava domácího násilí je velmi důležitým předpokladem toho, aby byla nejen omezena možnost pachatelů tato jednání opakovat, ale zejména, aby byla uzákoněna pomoc obětem domácího násilí. „Právní rámec problematiky domácího násilí se odvíjí od právních norem nejvyšší právní síly (Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, mezinárodní smlouvy), upravují jej však i právní normy nižší právní síly, jakými jsou zákony, prováděcí vyhlášky, interní akty apod.“ (Holá et al., 2016, s. 105).

Příslušná ustanovení právní ochrany před domácím násilím jsou obsažena v předpisech správního, trestního a občanského práva.

Právní rámec problematiky domácího násilí vykonávají a zajišťují tři institucionální pilíře:

- I. Policie ČR (zásah na místě samém, vykazání – zákon č. 273/2008 Sb. o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů);
- II. Intervenční centra (následná pomoc ohroženým osobám – zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů);
- III. Soudy rozhodující v občanském soudním řízení (návrh na vydání předběžného opatření, řízení ve věci samé, návrh na prodloužení platnosti předběžného opatření – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů).

5.1 Právní normy ochrany před domácím násilím netrestně právní povahy

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (dále je „zákon o ochraně před domácím násilím!“), nabyl účinnosti 1. ledna 2007. „Přijetím tohoto zákona se Česká republika připojila k těm zemím EU, jejichž zákonodárství vytváří ucelený právní rámec pro prevenci domácího násilí a kvalifikovanou pomoc jeho obětem“ (Voňková a Spoustová, s. 2008, s. 83).

V souvislosti s přijatým zákonem o ochraně před domácím násilím rovněž nově přijatý zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o policii“) upravil v § 44 až 47 ochranný institut vykazání násilné osoby na 10 dní ze společného obydlí

agresora a ohrožené osoby s tím, že tuto dobu nelze v žádném případě zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby.

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“) upravil další nástroje pomoci osobám ohroženým domácím násilím. Na základě novely zákona o sociálních službách, publikované pod č. 29/2007 Sb. (a účinné od 20. 2. 2007) byla zřízena Intervenční centra (§ 60a), která v návaznosti na institut vykázaní poskytují odbornou sociální a psychologickou pomoc spolu s právními informacemi, a to v prvních dnech po vykázaní agresora. Na intervenční centrum se může obrátit o radu každá osoba cítící se domácím násilím ohrožena.

Intervenční centra jsou v úzkém kontaktu s orgány sociálně právní ochrany dětí. Je povinností pracovníků intervenčních center, podobně jako i Policie ČR, informovat se navzájem o přítomnosti nezletilých dětí v rodinách postižených domácím násilím. Zákon o sociálních službách upravuje v § 60 krizovou pomoc, v § 57 institut azylových domů a v § 55 rovněž telefonickou krizovou pomoc.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), který nabyl účinnosti 1. ledna 2014, nově upravil rodinné a manželské právo a poskytl hmotně právní ukotvení institutu vykázaní ve zvláštním ustanovení proti domácímu násilí (§ 751 až 753 OZ – Zvláštní ustanovení proti domácímu násilí). „Manželka, kterou její muž bije, tak může podat soudu návrh, aby manželovi omezil možnost bydlet v bytě nebo ho z něj zcela vyloučil. Takový příkaz může ovšem trvat jen šest měsíců. Ustanovení proti domácímu násilí se vztahuje také na osoby, které s manžely společně bydlí“ (NOZ pro podnikání, 2014, s. 6).

Zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, kodifikuje další institut, a to „předběžné opatření ve věci ochrany před domácím násilím“ (§ 400 až 414). Předběžné opatření trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Lze jej prodloužit s tím, že zanikne nejpozději uplynutím 6 měsíců od jeho vykonatelnosti.

Jde-li o nezletilé děti, je potřeba zmínit zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, pokrývající ochranu dětí a rodin stížených domácím násilím.

5.2 Ochrana před domácím násilím v trestním právu

Od 1. června 2004 je domácí násilí trestným činem, který byl v tehdy platném trestním zákoně označen jako týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. V novém trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.), který nabyl účinnosti 1. ledna 2010, je shodně

vymezený trestný čin upraven v § 199 pod označením týrání osoby žijící ve společném obydlí.

Dále jsou v trestním zákoníku vymezeny nové skutkové podstaty trestných činů. V § 353 trestního zákoníku nebezpečné vyhrožování a v § 354 trestního zákoníku nebezpečné pronásledování – „stalking“, který se čím dál tím víc rozšiřuje ve všech společenských a sociálních vrstvách. „Jsou častým pokračováním domácího násilí v jiných podmínkách“ (Ježková a Voňková, 2017, s. 5).

Trestní zákoník termín „domácí násilí“ přímo nepoužívá.

Trestním zákoníkem jsou upraveny rovněž trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti:

§185 Znásilnění

§ 185 odst. 1: „Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.“

§186 Sexuální nátlak

§ 186 odst. 1: „Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.“
V odst. 2: „Stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti, jeho bezbrannosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.“

K dalším trestným činům spadajícím do kategorie sexuálního násilí řadíme:

- Pohlavní zneužití (§ 187)
- Soulož mezi příbuznými (§ 188)
- Kuplířství (§ 189)
- Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 190)
- Šíření pornografie (§ 191)

- Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192)
- Zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193)

Novela trestního řádu (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním - trestní řád - ve znění pozdějších předpisů), provedená níže popsáním zákonem č. 45/2013 Sb., účinná od 1. 8. 2013, rozšiřuje ochranu oběti před pokračujícím domácím násilím, a to prostřednictvím předběžných opatření zakotvených v nově vložených ustanoveních § 88b až 88o trestního řádu. Podle povahy předběžného opatření rozhodne o jeho uložení soud nebo státní zástupce.

Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále je „ZOTČ“), významně posílil postavení osob poškozených trestným činem, zejména těch, které jsou definovány v § 2 ZOTČ jako tzv. zvlášť zranitelné oběti. Za zvlášť zranitelné oběti jsou považovány především děti, postižené osoby, oběti trestného činu obchodování s lidmi, oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti aj. ZOTČ reaguje na mezinárodní úmluvy a vnáší do českého práva nový pohled na oběti trestných činů, popřípadě i jejich pozůstalé. Upravuje například právo oběti vyjádřit se v každém stadiu trestního řízení k tomu, jak spáchaný trestný čin ovlivnil v současnosti a do budoucna její život, dále právo uplatňovat náhradu způsobené škody v penězích (hmotnou újmu) a rovněž požadovat za utrpěná příkoří příslušnou satisfakci nemajetkové újmy.

V případech, kdy byl trestný čin spáchán rodičem, je dítěti ustanoven opatrovník, který v trestním řízení nahrazuje zákonného zástupce.

5.3 Přestupkové právo

Přestupky nejsou součástí trestního práva, nýbrž správního práva. „Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin“ (§ 5 zákona č. 250/2016 Sb.).

Zákon č. 250/2016 Sb. ze dne 12. 7. 2016 o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, který nabyl účinnosti 1. 7. 2017, je kodexem upravujícím řízení o přestupcích, postavení poškozeného z přestupku, možnosti uplatnění náhrady škody proti pachatelí, promlčecí dobu přestupků atd., zkrátka se jedná o obecný kodex správního trestání.

1. července 2017 také nabyl účinnosti zákon č. 251/2016 Sb. ze dne 15. 6. 2016 o některých přestupcích (dále jen „zákon o přestupcích“), který vymezuje skutkové podstaty některých

přestupků, přičemž skutkové podstaty přestupků, které by bylo možné spojit s domácím násilím, mohou být především ty, které jsou vymezeny v § 5 až 8.

§ 5 Přestupky proti veřejnému pořádku (zejména § 5 odst. 1 písm. c): „Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že maří vykázaní ze společného obydlí provedené podle zákona o Policii České republiky nebo rozhodnutí soudu o předběžném opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí podle zákona o zvláštních řízeních soudních.“

§ 6 Přestupek křivého vysvětlení

§ 7 Přestupky proti občanskému soužití

§ 8 Přestupky proti majetku

„Za tato jednání může být uložena sankce ve formě napomenutí, pokuty nebo omezujícího opatření“ (Marvanová Vargová et al., 2016, s. 48-49).

5.4 Istanbulská úmluva

Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (tzv. Istanbulská úmluva) z roku 2011, která vstoupila v platnost 1. 8. 2014, je prvním mezinárodně právně závazným nástrojem, jenž představuje globální právní rámec zaměřený na prevenci násilí, ochranu obětí a odsouzení agresorů (#ZaIstanbul, 2016, s. 7). Je stěžejním dokumentem pro problematiku násilí a domácího násilí. Jedná se o novou Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí. Česká republika jako 41. země podepsala Istanbulskou úmluvu 12. května 2016 (Poláková, 2017). Ratifikace Úmluvy by v České republice měla proběhnout do poloviny roku 2018.

Istanbulská úmluva je nejobsáhlejší mezinárodní dohodou zabývající se závažným společenským problémem, jakým je genderově podmíněné násilí a domácí násilí (#ZaIstanbul 2016, s. 5). Jedná se o nástroj mezinárodního práva, který se pro ratifikující stát stává závazným. Úmluva zakotvuje nulovou toleranci vůči násilí a představuje významný krok k tomu, aby se Evropa i svět mimo ni staly bezpečnějšími. Podle Úmluvy by země měly chránit před násilím, provádět prevenci, násilné činy stíhat a potlačovat, přispět ke zrovnoprávnění žen s muži, připravit plán s opatřeními na ochranu obětí a podpořit instituce a organizace, které se na boj s násilím zaměřují. Úmluva bojuje proti fyzickému

a psychickému týrání, nebezpečnému pronásledování neboli stalkingu, znásilňování, sexuálnímu obtěžování, ženské obřízce a proti vynuceným sňatkům, potratům a sterilizacím.⁴

Třebaže Česká republika podepsala Istanbulskou úmluvu jako jedna z posledních, problematice domácího násilí se zejména poslední roky věnuje velmi intenzivně. Je potřeba zmínit, že Česká republika má schválen i Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018.

5.5 Bílá místa české legislativy a právní doporučení

V posledních letech se významně zlepšila informovanost o fenoménu domácího násilí, zvýšil se důraz na jeho právní ukotvení. Přesto je řada hluchých míst. „I přes značný posun v legislativě se společnost i nadále k domácímu násilí staví nejednoznačně, zejména pokud jde o pochopení podstaty násilného vztahu, intenzitu zásahu státu do rodinných vztahů a v neposlední řadě i z hlediska dopadu domácího násilí na děti“ (Voňková a Spoustová, 2016, s. 105).

Některé instituty, například předběžná opatření v trestním řízení, nejsou v praxi dostatečně využívány (Voňková a Spoustová, 2016, s. 181). Je nutné zvýšit postih za znásilnění ve světle Istanbulské úmluvy, když bude přítomen nezletilý svědek a chybí důsledná a dodržovaná interdisciplinární spolupráce.

Dále je potřeba se zaměřit na komplexní právní úpravu, na jeden právní předpis, který by postihoval nejen formy násilí, ale veškeré prostředky právní ochrany, vymezení kompetencí úřadů i systém opatření v jejich prospěch (Ježková, 2016, s. 142). Komplexní zákon o domácím násilí by pomohl nejen při sjednocování terminologie týkající se problematiky domácího násilí, definoval by zásady prevence a pokryl tak v jedné jediné právní úpravě veškerá související hmotně právní i procesně právní specifika problematiky domácího násilí (Ježková, 2016, s. 133-134).

„Inspiraci lze hledat v právních rádech jiných zemí, jako je Španělsko, které je unikátní co do ochrany obětí násilí; přijalo samostatný zákon Ley orgánica 1/2004 de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género“ (Ježková, 2016, 118-119).

---

⁴ COUNCIL OF EUROPE. Treaty office. *Details of Treaty No. 210. Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbulská úmluva)* [online]. 11. 05. 2011 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>

Chybí zákon o bezplatné právní pomoci. Právní úpravu bezplatné právní pomoci obsahuje několik právních předpisů, takže poskytování bezplatné právní pomoci tak není jednotné ani systematické. „Právní úprava je roztržštěná a nepřehledná; jsou nejednotná kritéria posuzování nemajetnosti“ (Ježková et al., 2015, s. 10).

6 KAM SE OBRÁTIT O POMOC

Linky důvěry – www.donalinka.cz, www.capld.cz (Asociace pracovníků linek důvěry, z.s.),
116 006 – Nonstop bezplatná linka pomoci obětem trestných činů a domácího násilí (od roku
2015), www.bkb.cz (Bílý kruh bezpečí)

Občanské poradny – www.obcanskeporadny.cz

Rodinné poradny – www.amrp.cz

Intervenční centra pro osoby ohrožené domácím násilím - <http://www.domaci-nasili.cz/>
(Asociace pracovníků intervenčních center)

Azylové domy – <http://www.azylovedomy.cz/>, <http://www.domacinasili.cz/>

V České republice pomoc týraným ženám poskytují neziskové organizace jako je Rosa, Persefona, proFem, Acorus, Život 90, Bílý kruh bezpečí aj.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Cílem výzkumného šetření bylo dozvědět se od respondentů, jak vnímají a jaký mají názor na různé druhy a formy domácího násilí, ať už psychického, fyzického, ekonomického, sociálního či sexuálního charakteru. Zda jim určité druhy a formy domácího násilí přijdou hodně závažné nebo spíše méně až vůbec nezávažné. Každý člověk v populaci má jiný názor na různé věci. Jak se říká, 100 lidí = 100 chutí, proto cílem výzkumného šetření bylo dozvědět se, co si určitá část vybrané populace o tom myslí a jestli domácí násilí vnímá jako celospolečenský problém. Také do dotazníkového šetření byly vsunuty otázky, zda se respondenti setkali s domácím násilím jako oběti anebo jestli nějaké oběti domácího násilí znají.

7.1 Výzkumný problém

V tomto výzkumném šetření bylo stanoveno hned několik výzkumných otázek:

- Byli respondenti někdy obětí domácího násilí? Jestli ANO, co prožili?
- Znají respondenti nějakou oběť domácího násilí?
- Věděli by, jak pomoci oběti domácího násilí?
- Jaký druh domácího násilí přijde respondentům nejzávažnější?
- Jak respondenti vnímají různé formy domácího násilí? Na výběr z fyzického, psychického, sociálního, ekonomického a sexuálního domácího násilí.

Typ výzkumného problému byl především deskriptivní, ptáme se "jaké to je?", popisujeme určitý stav nebo výskyt daného jevu.

7.2 Metoda výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo prováděno pomocí kvantitativního výzkumu, metodou dotazníkového šetření, aby bylo možno zahrnout do výzkumu větší počet respondentů a zohlednit potřeby menší časové náročnosti pro respondenty.

Dotazník byl polostrukturovaný, otázky byly skoro všechny uzavřené až na jednu polouzavřenou a otevřenou otázku. Z důvodu, že respondenti mají většinou problém s otevřenými otázkami, protože se jim buď nechce je vyplňovat anebo neví, co by odpověděli,

protože se v daném tématu až tolik nevyznají. Nicméně přesto tam jedna otevřená otázka byla vsunuta pro zjištění specifických informací o dané problematice.

Mimo jiné byla použita metoda škálování, hodnotící škála (velmi závažné - spíše závažné - spíše nezávažné - nezávažné - nedokážu posoudit) k posouzení názoru respondentů k formám domácího násilí.

Dále byly použity dichotomické (ano/ne), trichotomické (ano/ne/nevím) a polytomické otázky (výběr z více variant).

Otázky zkoumaly nejprve, zda jsou respondenti muži či ženy a kolik jim je let a poté se ještě zkoumaly demografické záležitosti a pak od 6. otázky se řešilo domácí násilí.

7.2.1 Výzkumný soubor

Co se týče zkoumaného vzorku, respondenti nebyli vybíráni záměrně. Nezáleželo na určitém věku, pohlaví, vzdělání či kde bydlí a žijí. Byl použit prostý náhodný výběr vzorku. Cílem výzkumného šetření bylo zapojení respondentů různého věku, mužů a žen a zjistit, jaký mají názor různorodí respondenti na tuto problematiku, ne jen určitá specifická skupina lidí. Tedy cílová skupina výzkumného šetření byla široká.

7.2.2 Způsob sběru dat

Data byla sesbírána pomocí internetového webu survio.com, na kterém byl vytvořen online dotazník pro respondenty. Dotazník byl poté rozeslán různým přátelům, známým, rodině i úplně cizím lidem, aby byla dosažena větší rozmanitost dotázaných a tím i odpovědí. Konkrétně byl rozeslán na tři místa na internet. Nejprve byl umístěn na osobním profilu facebookové stránky mezi přátele, poté o pár dní později na stránku Vinted (kde se prodává a nakupuje oblečení, takzvaně „bazárek“), kde byly sesbírány hlavně respondentky, tedy ženy. A nakonec byl vložen do facebookové skupiny Univerzity Tomáše Bati, kde se zúčastňovaly znova většinou ženy než muži a to v průměrném věku 20 - 23 let.

Do dotazníkového šetření se celkově zapojilo 189 respondentů, z toho bylo 136 žen a 53 mužů.

Respondenti byli informováni o tom, že je dotazník zcela anonymní a že bude sloužit jen pro účely praktické části bakalářské práce.

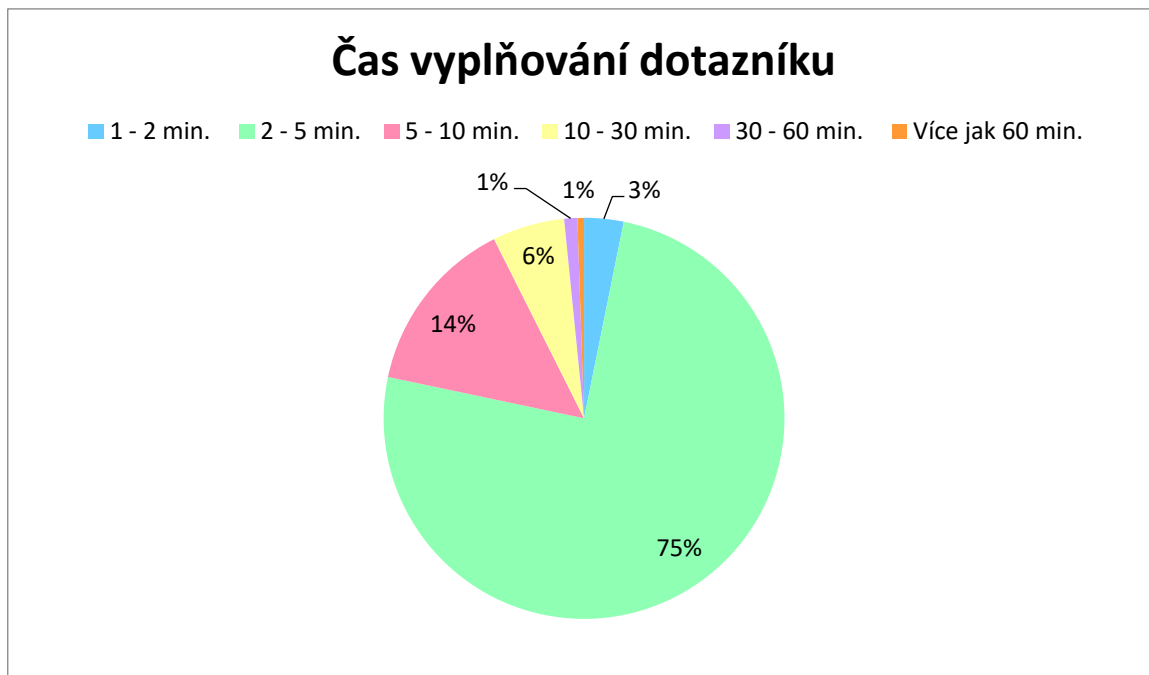
7.2.3 Zpracování dat

Po rozeslání dotazníku respondentům a jeho vyplnění byla sesbírána data, která se poté zanalyzovala. Každá otázka byla stručně vyhodnocena a byl k ní přidán graf (který byl vytvořen v programu Microsoft Excel spolu s programem Microsoft Word).

8 VYHODNOCENÍ A VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Dotazníku se zúčastnilo 189 respondentů, z toho 136 žen a 53 mužů. Dotazník byl v oběhu týden a půl, poté byl ukončen.

Respondenti vyplňovali dotazník v časové relaci od 2 minut až po více jak 1 hodinu.

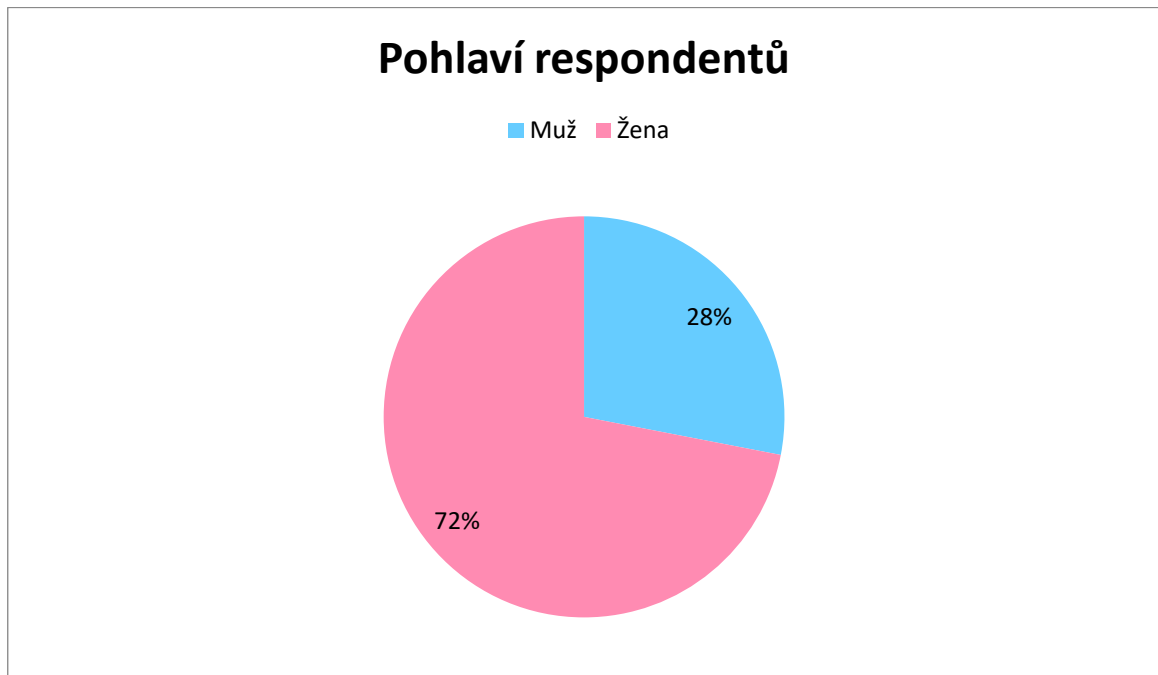

Graf č. 1 - Čas vyplňování dotazníku

Většina respondentů (142 lidí) vyplnila dotazník za 2 - 5 minut, 27 respondentů vyplnilo dotazník za 5 - 10 minut, 11 respondentům to trvalo 10 - 30 minut a byli i 2 respondenti, kteří dotazník vyplňovali 30 - 60 min a jeden výjimečný respondent více jak 60 minut, i když si možná stránku jen otevřel/a a pak se k tomu navrátil/a. Z druhé strany tu bylo pár respondentů (6), kterým se podařilo dotazník vyplnit dokonce za 2 minuty. Průměrný čas byl nicméně těch 5 minut orientačně, tudíž respondentům nezabral až tolik volného času.

8.1 Analýza výsledků

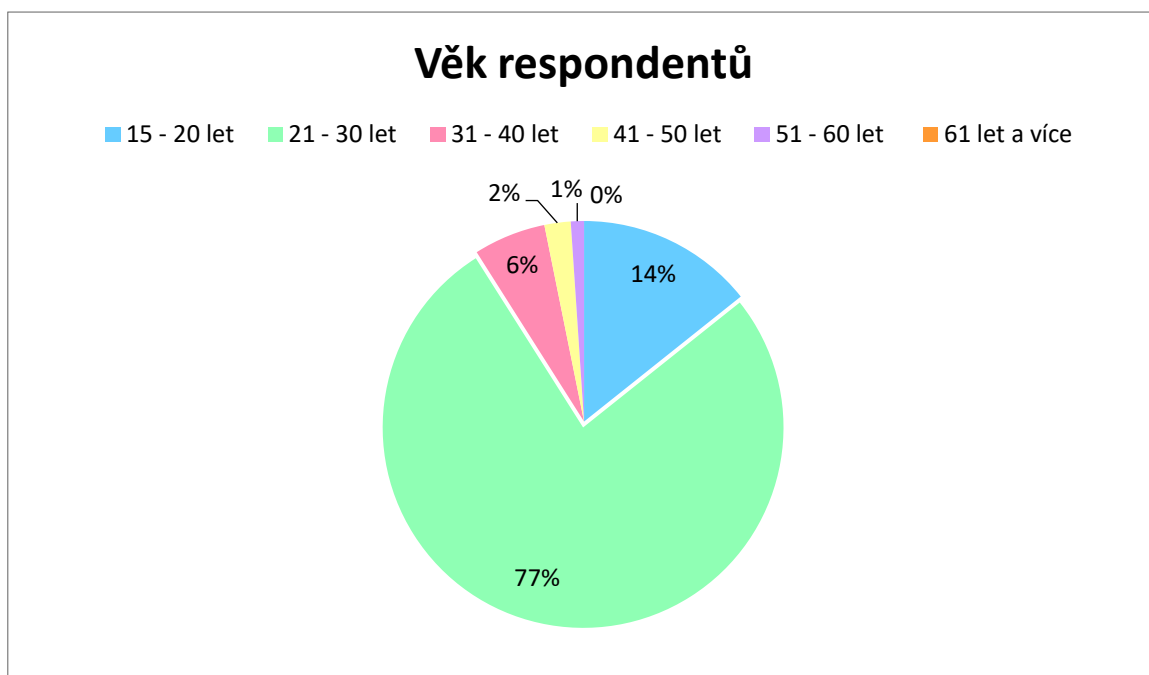
Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Graf č. 2 - Pohlaví respondentů

První otázka zkoumala pohlaví respondentů. Opětovně řečeno, dotazníkového šetření se zúčastnilo z celkového počtu 189 respondentů 136 žen (72%) a 53 mužů (28%). Celkově bylo více žen, ale pár mužů se nakonec také zapojilo.

Otázka č. 2: Jaký je Váš věk?

Graf č. 3 - Věk respondentů

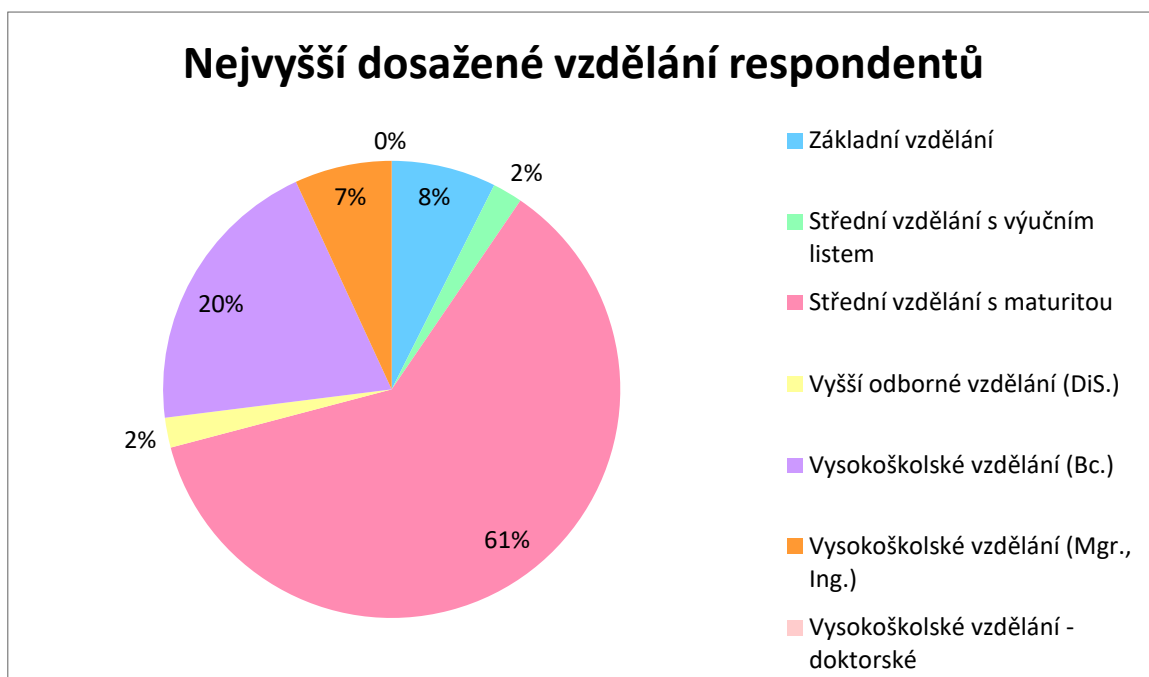
Druhá otázka zkoumala věk respondentů. Nejvíce respondentů bylo ve věku 21 - 30 let, což je nejčastější věk pro období studia na VŠ, mladí dospělí a někteří už i ekonomicky aktivní, kteří žijí s partnery či už jsou po svatbě a chystají se mít děti a svoji vlastní domácnost. Bylo jich 145 z celkového počtu 189 respondentů a procentuálně 77%.

Druhou nejčastější věkovou skupinou respondentů byl věk v rozmezí 15 - 20 let, což jsou především středoškoláci. Měli 14% z celkového počtu a bylo jich 27.

Pak byl výskyt skupin 31 - 40 let (11 respondentů, 6%), 41 - 50 let (4 respondenti, 2%) a jen 2 respondenti z věkové skupiny 51 - 60 let.

Lidé nad 61 let se dotazníkového šetření nezúčastnili.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf č. 4 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

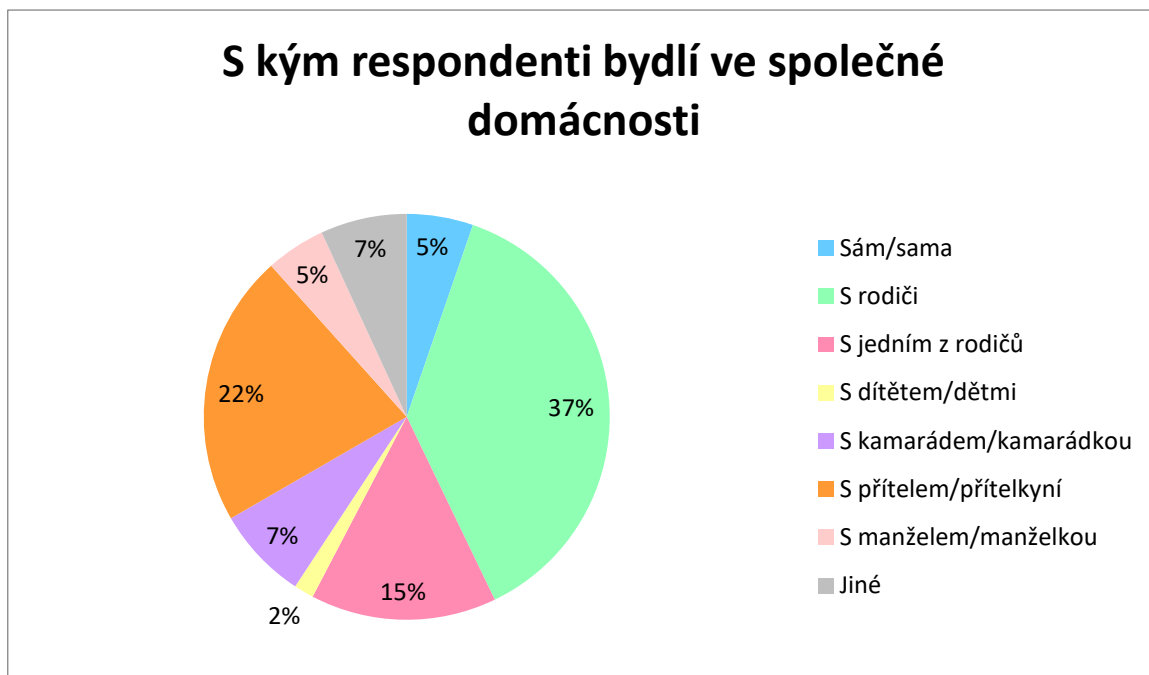
Třetí otázka zkoumala nejvyšší dosažené vzdělání u respondentů. Vzhledem k tomu, že se dotazníkového šetření zúčastnili přátelé, studenti z UTB, bylo nejvíce respondentů (116, to je 61%) se středním vzděláním s maturitou, dále poté 38 respondentů (20%) s vysokoškolským vzděláním 1. stupně Bc.

Jelikož druhá nejčastější věková skupina byla v rozmezí 15 - 20 let, třetím místem byli respondenti se základním vzděláním, kterých bylo 14 (8%).

Zbytek respondentů byli například lidé s vysokoškolským vzděláním 2. stupně Mgr. nebo Ing., kterých se zúčastnilo 13 (7%) nebo lidé se středním vzděláním s výučním listem a vyšším odborným vzděláním DiS., (4 respondenti, tudíž 2% z celkového počtu).

Respondenti s doktorským vysokoškolským vzděláním se dotazníkového šetření nezúčastnili.

Otázka č. 4: S kým bydlíte ve společné domácnosti?

Graf č. 5 - S kým respondenti bydlí ve společné domácnosti

Čtvrtá otázka se zabývala tím, s kým respondenti žijí a bydlí. Bylo to důležité vědět z důvodu, že se dotazník zabýval domácím násilím, které se hlavně odehrává v domácnostech, kde lidé bydlí a žijí.

Nejvíce respondentů (71, 37%) žilo s rodiči a 28 respondentů (15%) jen s jedním rodičem.

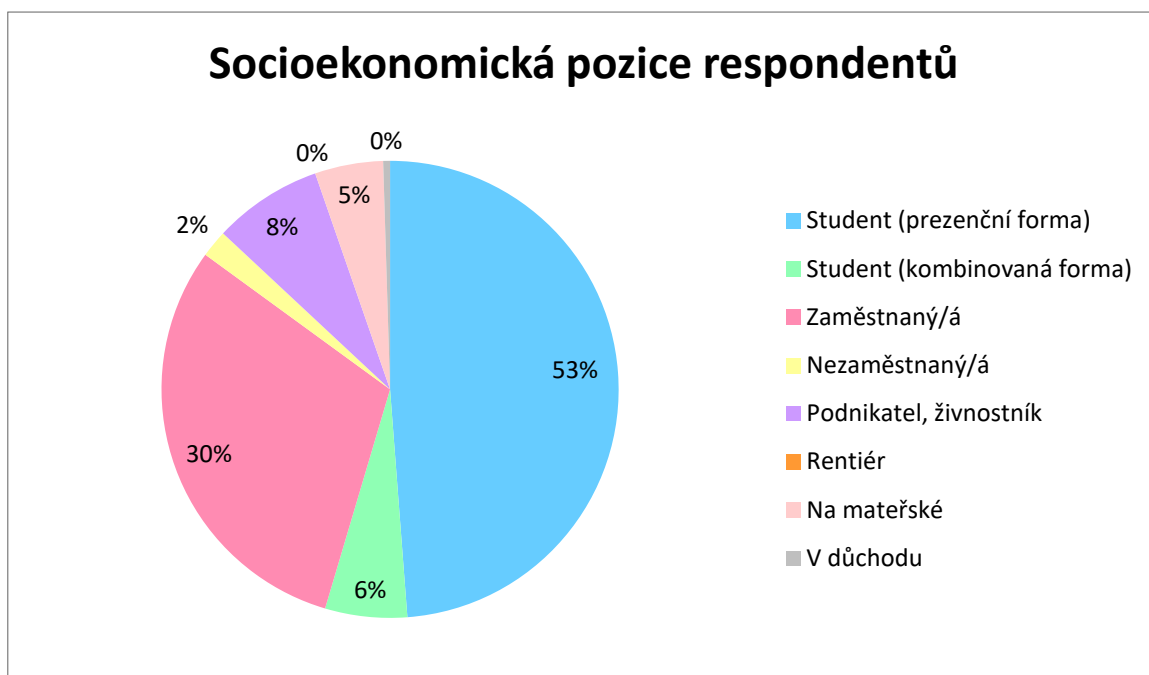
Na druhém místě byli respondenti, kteří žijí už se svým přítelem či přítelkyní a těch bylo 41 (22%), dále s manželem/manželkou 9 respondentů, což je 5% z celkového počtu.

Ostatní respondenti žijí buď sami (těch bylo 10, 5%) nebo s kamarádem/kamarádkou (14, 7%) či s dítětem/děťmi (3 respondenti, ale zároveň by se tam dali přidat ještě další 3 respondenti navíc, kteří byli zařazeni do skupiny „Jiné“, kde dopsali, že žijí s přítelem a dětmi či s dítětem).

Pár respondentů dopsali sami odpověď, například: „S prarodiči“ nebo „S rodičem a sourozencem“, „S partnerem, synem, tchánem a tchýní“, „Se sestřenicí“ a jeden respondent tam připsal „Sdílené bydlení (privát)“.

Otázka č. 5: Jaká je Vaše socioekonomická pozice?

Graf č. 6 - Socioekonomická pozice respondentů

V páté otázce se řešila socioekonomická pozice respondentů, zda ještě studují nebo už pracují či nepracují, podnikají, jsou na mateřské a jiné.

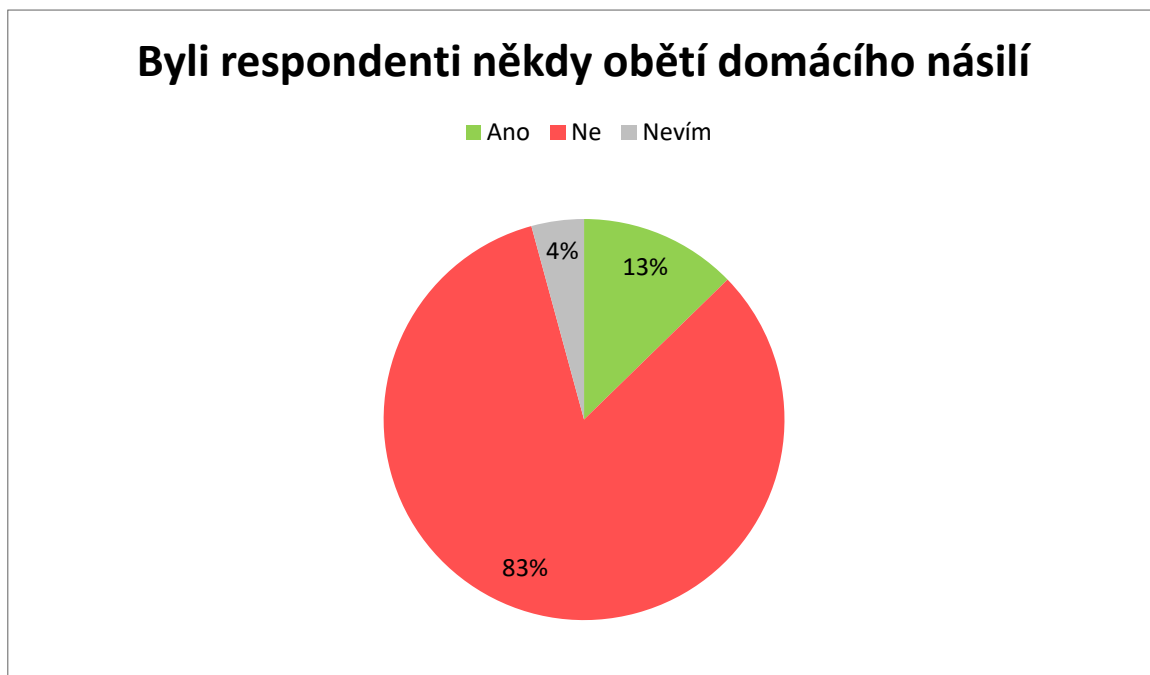
Nejvíce zastoupení bylo studenty (střední škola, vysoká škola či vyšší odborná škola) a to prezenční formou 101 respondentů (53%), což bylo lehce nad půlkou ze všech zúčastněných, a z kombinované formy se zúčastnilo jen 12 respondentů (6%).

Zaměstnaných bylo 63 respondentů (30%) a 4 nezaměstnaní respondenti (2%). Podnikatelů se zúčastnilo 16, což bylo 8% z celkového počtu. Rentiér se nezúčastnil žádný.

Maminek, které jsou na mateřské, se zúčastnilo 10 (5%) a v důchodu byl jen jeden jediný respondent (0,5%).

Vzhledem k tomu, že byla možnost vybrat více odpovědí pro jednoho respondenta, občas tam vznikaly dvojice, jako například student v prezenční formě a zaměstnaný nebo studentka v kombinované formě a na mateřské.

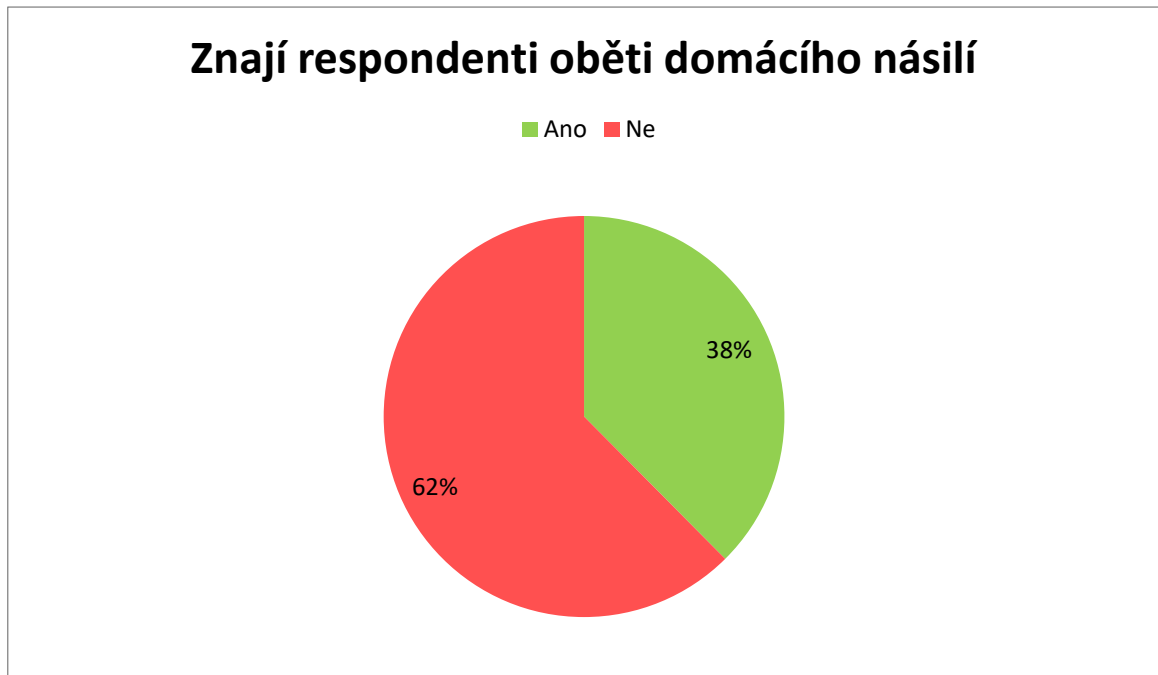
Otázka č. 6: Byl/a jste někdy obětí domácího násilí?

Graf č. 7 - Byli respondenti někdy obětí domácího násilí

Šestá otázka byla o tom, zda byli respondenti někdy obětí domácího násilí. 83% respondentů, tedy 157 lidí, odpovědělo, že NE a 13%, že ANO (24 lidí). Zbýlých 8 respondentů (4%) odpovědělo, že neví. Odpověď NEVÍM tam byla z toho důvodu, že oběti často někdy ani netuší, zda opravdu jsou skutečnými oběťmi anebo ne. Tím pádem většina respondentů nebyla oběťmi domácího násilí.

Otázka č. 7: Znáte někoho, kdo byl či je obětí domácího násilí?

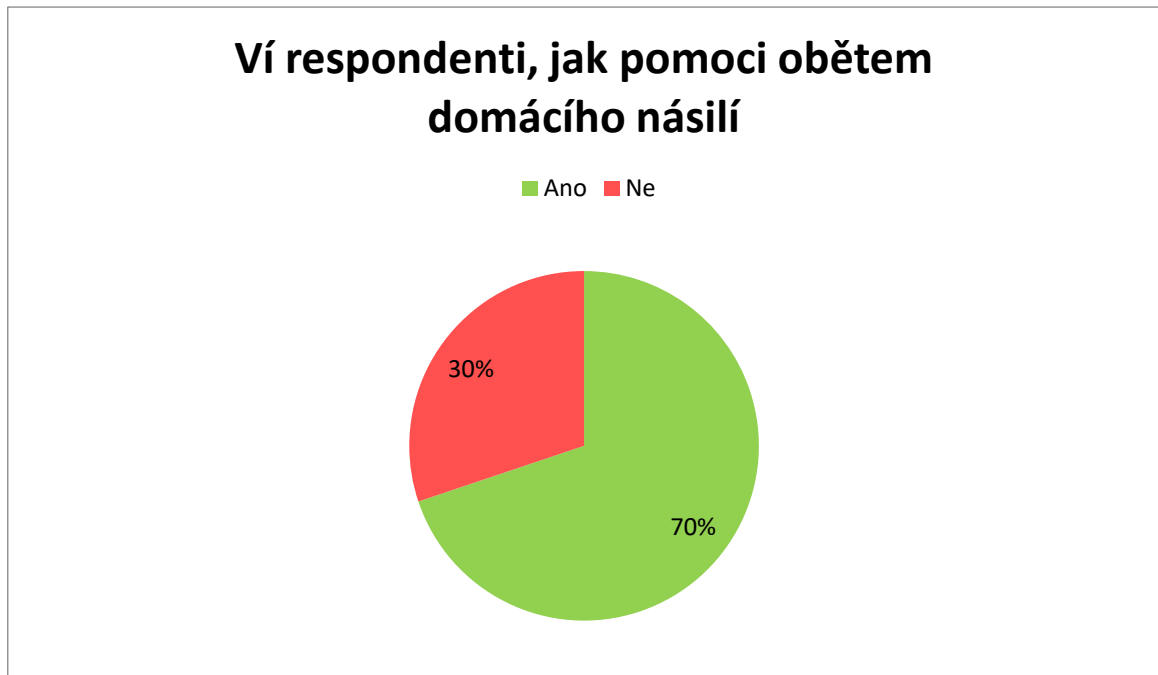

Graf č. 8 - Znají respondenti oběti domácího násilí

Sedmá otázka byla naopak, jestli respondenti znají nějaké oběti domácího násilí, ať už blízkého člověka či někoho jen z doslechu.

118 lidí (62%) odpovědělo, že NE a 71 lidí (38%) odpovědělo ANO.

Otázka č. 8: Věděli byste, jak pomoci obětem domácího násilí?

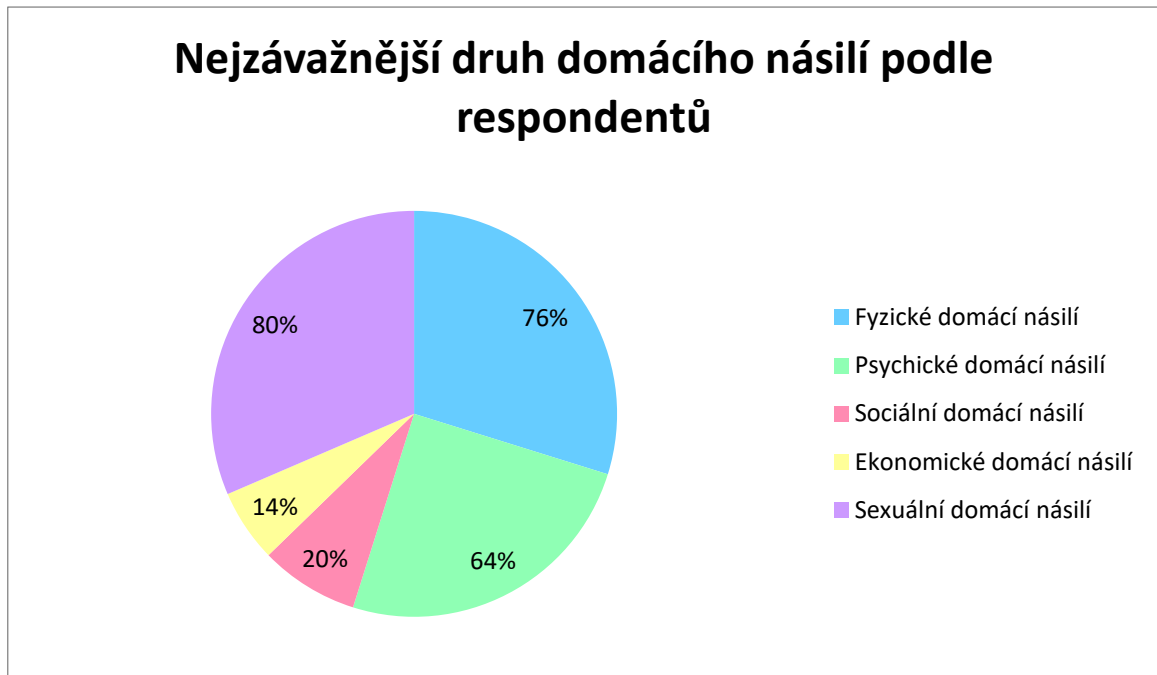

Graf č. 9 - Ví respondenti, jak pomoci obětem domácího násilí

U osmé otázky se zkoumalo, jestli respondenti vědí nebo alespoň tuší, jak pomoci oběti domácího násilí.

Většina respondentů (70%) odpověděla, že ANO. Zbýlých 57 respondentů (30%) zaznačilo odpověď NE.

Otázka č. 9: Který druh domácího násilí Vám přijde nejzávažnější?

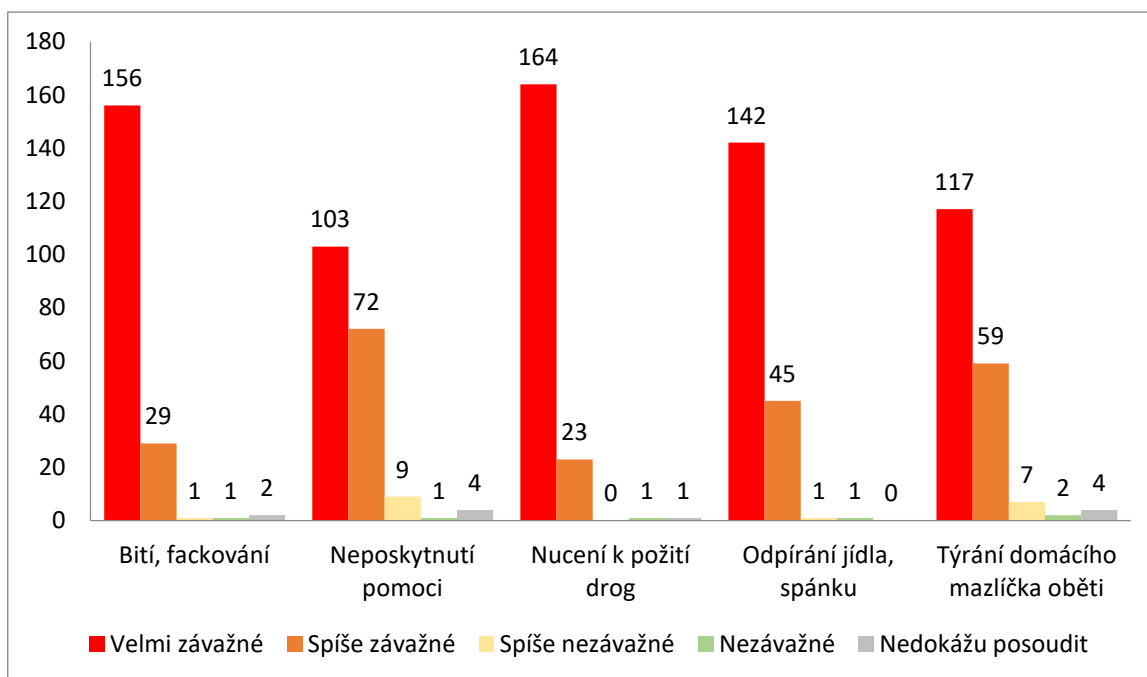

Graf č. 10 - Nejzávažnější druh domácího násilí podle respondentů

U otázky číslo devět se zjišťoval nejzávažnější druh domácího násilí dle respondentů. Respondenti se nemuseli rozhodovat jen pro jeden druh, ale i pro více. Mohli zaškrtnout i všechny, když chtěli a několik respondentů to i udělalo. Nicméně nejčastěji zaznačené bylo sexuální domácí násilí jako nejzávažnější druh domácího násilí, 152 respondentů pro něj hlasovalo (80%), poté o 4% méně bylo fyzické domácí násilí, kde hlasovalo 144 respondentů.

Třetí nejzávažnějším druhem domácího násilí bylo dle 121 respondentů (64%) psychické domácí násilí a mezi posledními bylo sociální domácí násilí (38 respondentů, 20%) a ekonomické domácí násilí (28 respondentů, 14%).

Otázka č. 10: Jak vnímáte tyto formy fyzického domácího násilí?

Graf č. 11 - Vnímavost forem fyzického domácího násilí

V desáté otázce se řešily formy fyzického domácího násilí jako je například bití, neposkytnutí pomoci, nucení k požití drog, odpírání jídla a spánku nebo týrání domácího mazlíčka.

156 respondentů ze 189 celkově odpovědělo, že bití a fackování je velmi závažnou formou domácího násilí, dalších 29 respondentů odpovědělo, že je spíše závažné a 2 respondenti si mysleli, že je spíše nezávažné až nezávažné. Další 2 nedokázali posoudit situaci. Bití a fackování bylo druhou nejvíc závažnou formou fyzického domácího násilí dle respondentů.

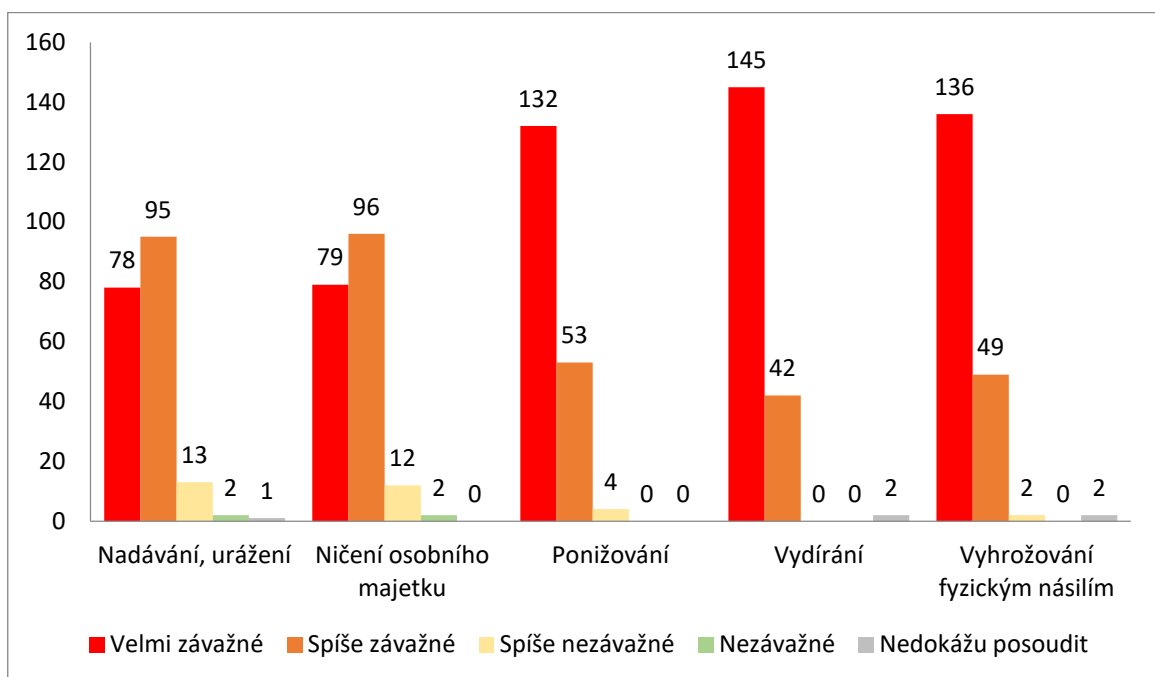
103 respondentů, tedy lehce nad půlkou z celkového počtu, označilo neposkytnutí pomoci druhému jako velmi závažnou formu, 72 dalších jako spíše závažnou a 9 respondentů jako spíše nezávažnou formu a jeden respondent tuto formu označil i jako nezávažnou. 4 respondenti nedokázali posoudit situaci. Celkově neposkytnutí pomoci vycházelo jako nejméně vážná forma fyzického domácího násilí z nabídky forem zde uvedených.

164 respondentů ze 189 celkově odpovědělo, že nucení k požití drog (nebo i alkoholu) je velmi závažnou formou domácího násilí, 23 respondentů zadalo, že je spíše závažné a jen jeden respondent vnímal tuto formu jako nezávažnou a další jeden nedokázal posoudit tuto situaci. Celkově tato forma byla vnímána jako za nejvíce závažnou formu fyzického domácího násilí.

Závažnost odpírání jídla a spánku bylo dle 142 respondentů považováno za velmi závažnou formu, 45 respondentů ji považovalo za spíše závažnou a 2 respondenti ji považovali za spíše nezávažnou až nezávažnou formu.

Druhá nejméně závažná forma fyzického domácího násilí dle respondentů bylo týrání domácího mazlíčka oběti. 117 respondentů ze 189 celkově odpovědělo, že tato forma je velmi závažná, 59 dalších odpovědělo, že je spíše závažná a 7 spíše nezávažná a 2 respondenti ji považovali za nezávažnou. 4 respondenti nedokázali posoudit situaci.

Otázka č. 11: Jak vnímáte tyto formy psychického domácího násilí?

Graf č. 12 - Vnímavost forem psychického domácího násilí

V jedenácté otázce se řešily formy psychického domácího násilí jako je například nadávání, urážení, ničení osobního majetku, ponižování, vydírání nebo vyhrožování fyzickým násilím.

Pouze 78 respondentů ze 189 celkově zadalo, že nadávání a urážení je velmi závažná forma psychického domácího násilí, 95 dalších respondentů odpovědělo, že je spíše závažnou formou, což byla většina a 13 respondentů zadalo, že je to spíše nezávažná forma a 2 ji brali za úplně nezávažnou. 1 respondent nedokázal posoudit situaci. Nadávání a urážení bylo dle respondentů považováno za nejméně závažnou formu psychického domácího násilí z forem zde vybraných.

Ničení osobního majetku na tom bylo podobně jako nadávání a urážení. 79 respondentů odpovědělo, že je to velmi závažná forma psychického domácího násilí, 96 dalších, že je to

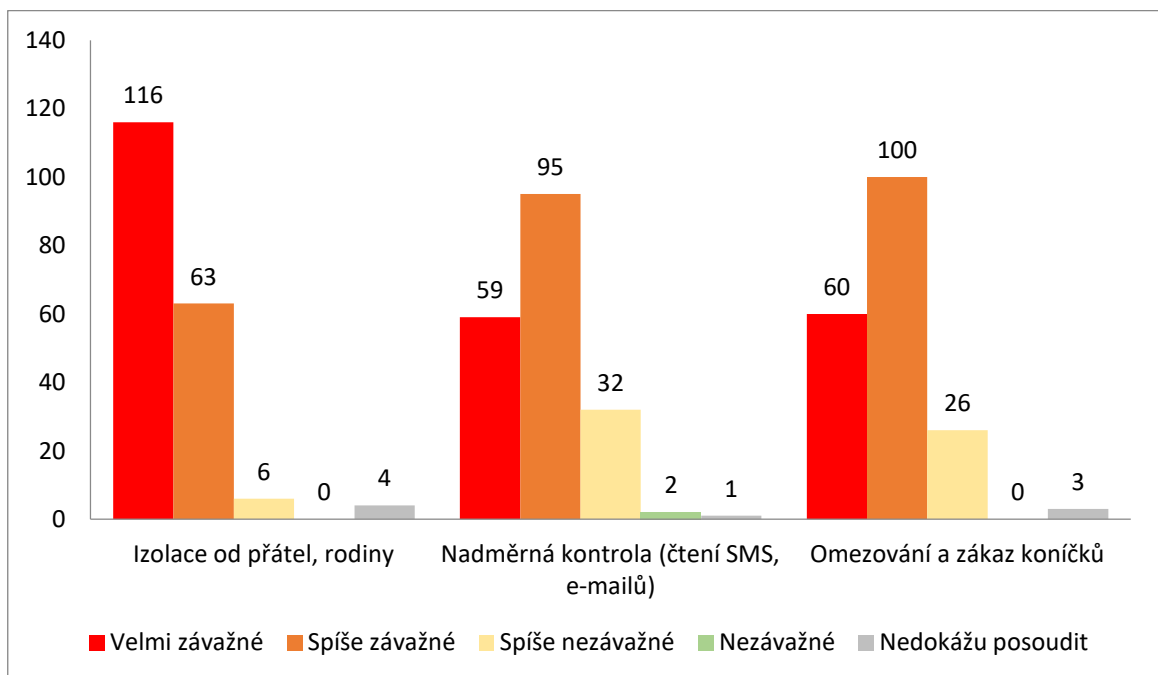
spíše závažná forma. 12 respondentů ji označilo za spíše nezávažnou a 2 respondenti za nezávažnou.

U ponižování se už hladina závažnosti zvýšila. 132 respondentů označilo tuto formu za velmi závažnou, 53 za spíše závažnou a jen 4 respondenti ji považovali za spíše nezávažnou.

Jako za nejvíce závažnou formu psychického domácího násilí bylo považováno vydírání. Ze všech zde uvedených forem mělo nejvíce hlasů jako velmi závažná forma, 145 respondentů ji označilo za velmi závažnou a dalších 42 za spíše závažnou. Nikdo z respondentů ji neoznačil za spíše nezávažnou či nezávažnou, jen 2 respondenti nedokázali posoudit situaci.

Poslední formou psychického domácího násilí bylo vyhrožování fyzickým násilím. 136 respondentů ze 189 odpovědělo, že je to velmi závažná forma, 49 spíše závažná a jen 2 ji považovali za spíše nezávažnou formu psychického domácího násilí. Další 2 nedokázali posoudit situaci.

Otázka č. 12: Jak vnímáte tyto formy sociálního domácího násilí?

Graf č. 13 - Vnímavost forem sociálního domácího násilí

Ve dvanácté otázce se řešily formy sociálního domácího násilí jako je například izolace od přátel a rodiny, nadměrná kontrola partnera či partnerky nebo omezování koníčků.

Dle respondentů byla považována izolace od přátel a rodiny za nejzávažnější formu sociálního domácího násilí z forem zde uvedených. 116 respondentů odpovědělo, že je to

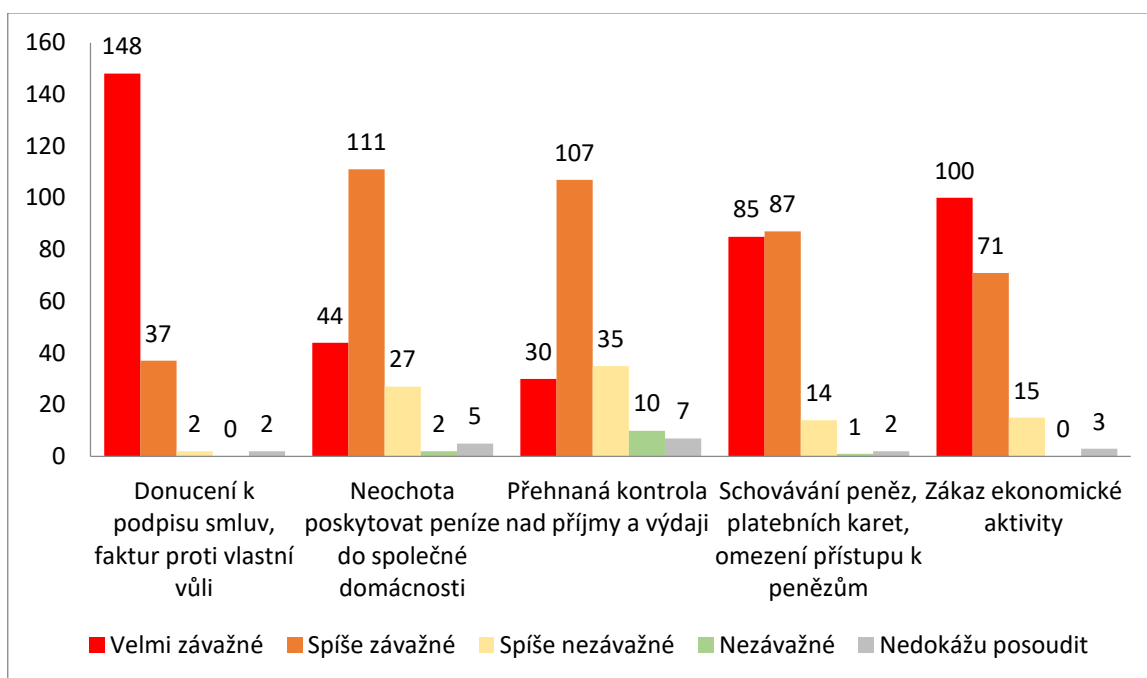

velmi závažná forma, 63 respondentů ji považovalo za spíše závažnou a jen 6 respondentů za spíše nezávažnou. 4 respondenti nedokázali posoudit situaci.

Naopak nadměrná kontrola SMS a e-mailů byla považována za nejméně závažnou formu sociálního domácího násilí. Pouze 59 respondentů odpovědělo, že je to velmi závažná forma, 95 ji považovalo za spíše závažnou formu a 32 respondentů zadalo, že je to spíše nezávažná situace a 2 nezávažná situace. 1 respondent nedokázal posoudit situaci.

Podobně jak u nadměrné kontroly to bylo tak i u omezování a zákazu koníčků. 60 respondentů zadalo, že je to velmi závažná forma, 100 spíše závažná forma a 26 respondentů si myslelo, že je to spíše nezávažná forma sociálního domácího násilí. 3 nedokázali posoudit situaci.

Otázka č. 13: Jak vnímáte tyto formy ekonomického domácího násilí?

Graf č. 14 - Vnímavost forem ekonomického domácího násilí

Ve třinácté otázce se řešily formy ekonomického domácího násilí jako je například donucení k podpisu smluv proti vlastní vůli, neochota poskytovat peníze do společné domácnosti, přehnaná kontrola nad příjmy a výdaji, schovávání peněz nebo zákaz ekonomické aktivity a tím i vynucení závislosti na partnerovi či partnerce.

Nejzávažnější formou ekonomického domácího násilí bylo dle respondentů donucení k podpisu smluv či faktur proti vlastní vůli. 148 respondentů ji považovalo za velmi závažnou, 37 za spíše závažnou a jen 2 respondenti ji považovali za spíše nezávažnou. Další 2 nedokázali posoudit situaci.

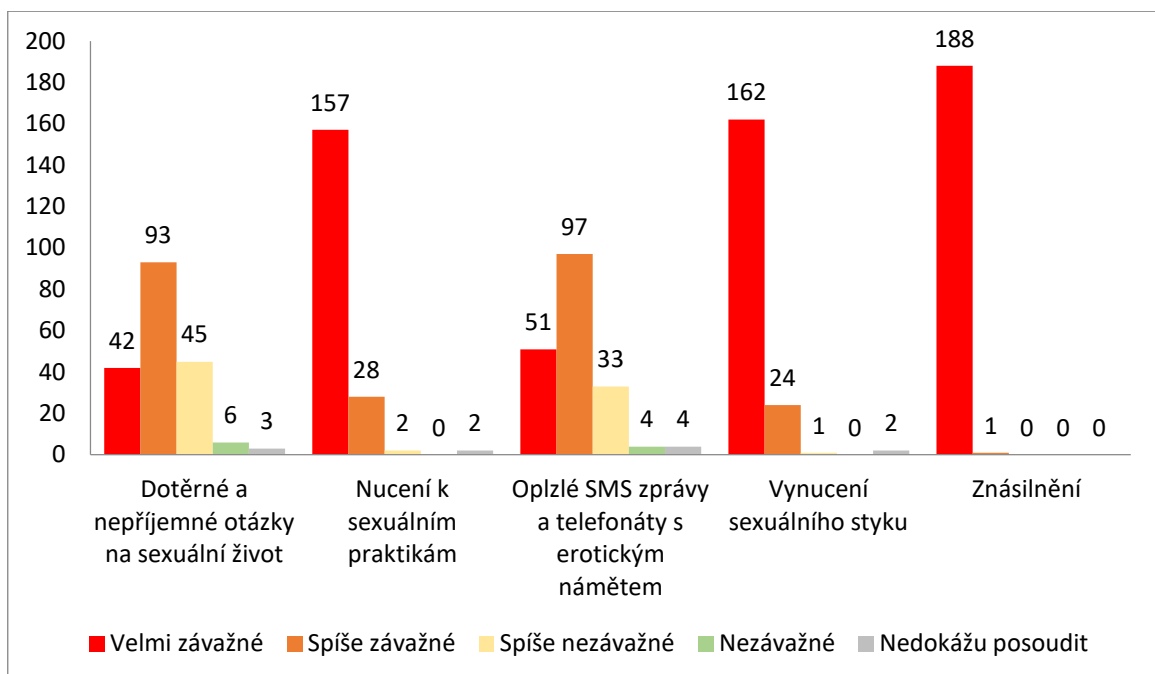
Pouze 44 respondentů označilo neochotu poskytovat peníze do společné domácnosti jako velmi závažnou formu ekonomického domácího násilí, 111 dalších jako spíše závažnou, 27 respondentů jako spíše nezávažnou a 2 ji brali jako nezávažnou. 5 respondentů nedokázalo formu posoudit.

Za nejméně závažnou formu ekonomického domácího násilí byla dle respondentů přehnaná kontrola nad příjmy a výdaji partnera či partnerky. Pouze 30 respondentů odpovědělo, že je to velmi závažná forma, 107 spíše závažná forma, 35 respondentů zadalo, že je to spíše nezávažná forma a 10, že nezávažná forma. 7 respondentů nedokázalo posoudit situaci.

85 respondentů odpovědělo, že je schovávání peněz a platebních karet, velmi závažná forma ekonomického domácího násilí, 87 respondentů zadalo, že je spíše závažná, 14 že je spíše nezávažná a 1 respondent zadal, že je nezávažná. 2 respondenti nedokázali posoudit situaci.

100 respondentů, tedy více jak polovina z celkového počtu, odpovědělo, že zákaz ekonomické aktivity (vynucená závislost na partnerovi/partnerce) je velmi závažnou formou ekonomického domácího násilí. 71 ji vnímalo jako spíše závažnou formou, 15 jako spíše nezávažnou a 3 respondenti nedokázali posoudit situaci.

Otázka č. 14: Jak vnímáte tyto formy sexuálního domácího násilí?

Graf č. 15 - Vnímavost forem sexuálního domácího násilí

Ve čtrnácté otázce se řešily formy sexuálního domácího násilí, jako jsou například nepříjemné a dotěrné otázky ohledně sexuálního života, nucení k sexuálním praktikám, psaní

SMS s erotickým námětem či volání, když to ten druhý nechce a je mu to nepříjemné, vynucování si sexuálního styku nebo i znásilnění partnera či partnerky.

Za nejméně závažnou formu sexuálního domácího násilí byly dle respondentů dotěrné a nepříjemné otázky na sexuální život, pouze 42 respondentů zaznačilo tuto formu jako za velmi závažnou a 93 respondentů zadalo, že je tato forma spíše závažná. Až 45 respondentů zaznačilo tuto možnost za spíše nezávažnou formu sexuálního domácího násilí a 6 dokonce i nezávažnou. 3 respondenti nedokázali posoudit situaci.

Nucení k sexuálním praktikám zaznačilo 157 respondentů jako za velmi závažnou situaci, 28 respondentů za spíše závažnou a jen 2 respondenti za spíše nezávažnou situaci. Další 2 respondenti nedokázali posoudit situaci.

Psaní oplzlých SMS zpráv a e-mailů s erotickým námětem vyhodnotili respondenti jako za druhou nejméně závažnou formu sexuálního domácího násilí. 51 respondentů zaznačilo, že je to velmi závažná forma, 97 spíše závažná, až 33 respondentů spíše nezávažná až nezávažná. Další 4 respondenti nedokázali posoudit situaci.

Druhá nejzávažnější forma sexuálního domácího násilí dle respondentů bylo vynucení sexuálního styku. Jako za velmi závažnou ji označilo 162 respondentů, za spíše závažnou 24 a jen 1 respondent ji označil za spíše nezávažnou. 2 respondenti nedokázali posoudit situaci.

Za nejzávažnější formu sexuálního domácího násilí bylo znásilnění. V podstatě všichni zúčastnění respondenti (188 ze 189 respondentů) odpověděli, že vnímají znásilnění jako za velmi závažnou formu sexuálního domácího násilí. Jen 1 respondent odpověděl, že je to spíše závažná forma.

Otázka č. 15: Máte nějakou osobní zkušenost s formami domácího násilí, které byly zmíněny výše? Pokud ANO, s jakými?

V patnácté a zároveň poslední otázce dotazníkového šetření se zjišťovalo, jestli mají respondenti nějakou osobní zkušenost s formami domácího násilí. Otázka byla otevřená, takže respondenti měli možnost se rozepsat a odpovídat dle svého vlastního uvážení.

Jak už bylo uvedeno v otázce č. 6 (Byl/a jste někdy obětí domácího násilí?), 83% respondentů (tedy 157 lidí) nebylo obětmi domácího násilí. Zbýlých 32 respondentů (17%) uvedlo, že buď jsou obětmi domácího násilí, nebo to neví.

Dále v otázce č. 7 se řešilo, jestli respondenti znají nějaké oběti domácího násilí. 62% respondentů, čili 118 lidí, odpovědělo, že neznají a 37% že znají.

V této otázce 147 respondentů odpovědělo stylem, že „ne“, „žádné“ nebo „nemám osobní zkušenost“. Zbýlých 42 respondentů se vyjádřilo různě.

V otázce č. 6 bylo sice zaznačené, že 32 respondentů jsou oběťmi domácího násilí, anebo možná jsou a neví o tom a v této otázce (č. 15) jich bylo 10 navíc, co neodpověděli vyloženě „ne“, ale respondenti, se mnohokrát rozepsali o svých známých, i když sami neměli žádnou osobní zkušenost s domácím násilím.

Doslovné citace respondentů, kteří psali o svých známých a příbuzných:

- „bývalá přítelkyně byla ze strany rodičů fyzicky napadána a psychicky týrána.“
- „nepřímo s ekonomickým, fyzickým a sociálním domácím násilím, mě spřízněné a velmi blízké osoby.“
- „U mě osobně žádné domácí násilí neprobíhá, ale znala jsem holku, kterou doma neustále ponižovali, uráželi a bili ji. Vůbec nevěděla, co udělat, aby to přestalo. Bála se chodit po škole domů. A když jsem ji navrhla, ať teda jde na intr naší školy, rodiče jí řekli, ať klidně jde, ale od nich žádné peníze nedostane.“
- „Od známé vím o psychickém násilí.“
- „Soused se rozvedl se svou ženou, ale nedokázal se přenést přes skutečnost, že si jeho bývalá žena našla nového muže. Začal ji nejprve sledovat a poté i vyhrožovat fyzickou likvidací, pokud se s ním nerozejde. Vše vyřešila policie.“
- „Osobní zkušenost nemám, jen zprostředkovanou - fyzické, psychické a ekonomické násilí.“
- „Mamou psychicky tyral přítel.“
- „no znám holky co je přítel zneužíval buď psychicky nebo fyzicky, ale furt trvaly na tom že je to jedno až do bodu kdy se na ně vykašlal a šel za jinou a oni za ním ještě dolezaly, protože na něm byly závislé. A když si našly jiného kluka tak to bylo to samé. Jako závěr jsem usoudil, že takovým lidem nejde pomoci, ale musí si to uvědomit sami. Snažil jsem se opravdu hodně, ale nikdy to nikam nevedlo.“

Další doslovné citace respondentů, kteří byli nebo jsou přímo oběťmi domácího násilí:

- „Ano, částečné vydírání ze strany matky a neochota poskytovat peníze ze strany otce. Ohledně sexuálního domácího násilí jsem zažila hned několik dotěrných a nepříjemných otázek na sexuální život a také k částečnému nucení k sexuálnímu styku.“
- „násilie zdrogovanej osoby.“
- „ponizovani, biti.“
- „Fyzické násilí.“ (2x)
- „Já - ponižování, izolace, nucení k sexu, nadávky, urážení, vyhrožování násilím Blízcí - domácí násilí.“
- „Nadávání, vyhrožování, ponižování, sexuální obtěžování.“
- „Byti po hlavě rukou.“
- „Týrání v dětství.“
- „Fackování.“
- „Bití a fackování, nadávání a urážení, ponižování, vydírání, izolace od přátel, nadměrná kontrola, omezování a zákaz koníčků, vynucení sexuálního styku.“
- „Fyzické a psychické násilí.“ (2x)
- „Ano, psychicke domaci nasili.“ (2x)
- „Stalking, vyhrožování, nucení k sex.styku, ponižování.“
- „Mám osobní zkušenost s agresivním alkoholikem. Ponižoval celou rodinu, vyhrožoval fyzickým násilím celé rodině i domácím mazlíčkům. Pod vlivem alkoholu vulgárně napadal celou rodinu. S fackováním mám zkušenost z dětství.“
- „Neochota poskytovat peníze do společné domácnosti.“
- „Můj otčím mlátil matku, pije hodně alkohol, na nás (s bratrem) si vztáhnout ruku nedovolil, místo toho nám rozbíjel věci. Ponižování ve společnosti bylo běžná věc. Matka také pije alkohol, jenže u ní je to klinické, a je již závislá alkoholička, pravděpodobně tím kryje své neštěstí a nedostatek lásky. Je z velké míry finančně závislá na partnerovi. Žijí spolu dodnes, přestože se navzájem nenávidějí. Stav se zhoršuje.“
- „Se všemi, otec tyral matku po všech strankach. Nás - děti - psychicky a ekonomicky.“

- „Mám zkušenost s tím, že mi přítelkyně odpírala jednu dobu spánek .. Ale asi to bylo spíš spojeno s nepochopením, že jsem za celý den fakt unavený, když vstávám 4:50 a chci jít spát nejpozději 22:30. Neustále do mě hučela, že furt jenom spím .. mě samotného to deptalo, že jsem furt jen v práci a doma se vidíme jen chvíli a pak jdu hned spát, abych mohl zase brzo ráno vstávat. Tato nepříjemná situace ale po čase nějak vyšuměla (..asi po roce :-) ..).“

- „Ano, mám. Bývalý mě vydíral psychicky- sám sebe mlatil a vyhrožoval sebevraždou, když jsem s něčím nesouhlasila. Po pár týdnech přišel i fyzický útok. Naštěstí mi rodina a přátelé pomohli.“

- „Psychické, verbální - ponižování, dlouhodobé. Již není. ;)“

- „Vydírání.“

- „Bití, psychické vydírání.“

- „Když jsem žila s mamkou a otcem, byla mamka obětí domácího násilí, než se naši rozvedli. Otec ji bil, ponižoval a tak. No a já jsem byla od otce taky dost často fyzicky trestaná a ponižovaná.“

- „Fyzické a psychické násilí od ex partnera.“

- „Fyzické, psychické, znásilnění.“

- „Psychické a ekonomické domácí násilí.“

- „Bití, fackování, nadávání a urážení.“

Někteří respondenti, kteří byli nebo jsou oběťmi domácího násilí, se nechtěli rozepisovat. Pravděpodobně pro ně mohlo být tohle téma citlivou záležitostí:

- „Nechci se k tomu vyjadřovat. ...“

- „Ano, nechci vypisovat.“

- „.“ A v otázce č. 6 bylo zaznačeno, že ANO.

2 respondenti pravděpodobně vzali poslední otevřenou otázku jako „vtípek“ a napsali k otázce:

- „Občas mě bije přítelkyně, ale to je spíše roztomilé než bolestivé.“

- „Rad bych někoho znasilnil.“

Zajímavou zprávu podal 1 respondent ohledně domácího násilí:

- „*Nemám, kdyby mi někdo chtěl něco z výše uvedeného dělat nebo to dělal, nebyla bych s ním.*“ Což se nedá říct tak úplně jasně, pokud si to člověk neprožije na vlastní kůži.

Celkově se docela dost lidí rozepsalo a někteří i do hloubky svého případu.

8.2 Diskuse a shrnutí vyhodnocení

Ohledně výzkumného cíle a výzkumných otázek byly z dotazníkového šetření zjištěny následující informace:

1. Byli respondenti někdy obětí domácího násilí? Jestli ANO, co prožili?

Výsledek: Cílem této výzkumné otázky bylo zjistit, kolik respondentů, bylo obětmi domácího násilí. 83% respondentů nebylo obětmi domácího násilí, 16% respondentů měli osobní zkušenost s domácím násilím a někteří z nich napsali svůj příběh. Hodně se vyskytovalo fyzické a psychické domácí násilí, poté občas i sexuální a ekonomické. Sociální bylo uváděno nejméně.

Pachatelé byli buď rodiče, přítel/přítelkyně či manžel/manželka a oběti znovu partneri nebo děti, které byli týrány rodiči.

• Znají respondenti nějakou oběť domácího násilí?

Výsledek: Cílem této výzkumné otázky bylo zjistit, jestli respondenti znají oběti domácího násilí. 62% respondentů neznalo oběti domácího násilí, zbylých 38% znalo nebo zná oběti domácího násilí a někteří z nich i v poslední otázce č. 15 napsali jejich příběh. Většinou psali o sousedovi, kamarádovi nebo kamarádce, bývalém či současném partnerovi/partnerce a o rodičích.

• Věděli by, jak pomoci oběti domácího násilí?

Výsledek: Cílem této výzkumné otázky bylo se dozvědět, jestli jsou respondenti vyplňující dotazník, natolik obeznámení, aby věděli, jak pomoci obětem domácího násilí. 70% respondentů vědělo, jak by pomohli oběti domácího násilí, a zbylých 30% respondentů nevědělo, jak by pomohli obětem. 3/4 respondentů, co vyplňovali dotazník, bylo vzdělaných natolik, že kdyby jim oběť nějaké formy domácího násilí přišla do cesty, dokázali by jí buď pomoci či najít adekvátní službu, která by jí pomohla.

- Jaká forma domácího násilí přijde respondentům nejzávažnější?

Výsledek: Cílem této výzkumné otázky bylo zjistit, jaké formy domácího násilí přijdou respondentům nejzávažnější. První nejzávažnější formou bylo sexuální domácí násilí, poté fyzické, psychické, sociální a nakonec ekonomické domácí násilí. Celkově nad 50% bylo sexuální, fyzické a psychické domácí násilí, které byly brány jako závažné, ekonomické a sociální domácí násilí bylo mezi 10 - 20 %, respondenti ho nebrali tolik závažně.

- Jak respondenti vnímají různé formy domácího násilí?

Výsledek: Cílem této výzkumné otázky bylo zjistit, jak respondenti vnímají různé formy domácího násilí. Konkrétně fyzického, psychického, sociálního, ekonomického a sexuálního domácího násilí. Celkově se znova nejvýše umístilo sexuální domácí násilí, hlavně díky jeho formě v podobě „znásilnění“, které obdrželo 99% hlasů.

Formy fyzického domácího násilí byly vyhodnoceny jako velmi závažné, hlavně nucení k požití drog, bití a odpírání jídla a spánku. O něco méně závažné bylo neposkytnutí pomoci a týrání domácího mazlíčka oběti.

Formy psychického domácího násilí byly vyhodnoceny jako také velmi závažné, ale jak u kterých forem. Ponižování, vydírání a vyhrožování fyzickým násilím byly většinou vyhodnoceny jako velmi závažné, ale urážení a ničení osobního majetku už bylo značeno jako spíše závažné, tedy ne až tak závažná forma psychického domácího násilí.

Formy sociálního domácího násilí byly vyhodnoceny spíše méně závažně. Nejzávažnější formou byla izolace od přátel a rodiny (cca 50% respondentů) a další dvě formy nadměrná kontrola SMS, e-mailů a omezování, zákaz koníčku byly vyhodnoceny jako méně závažné.

Formy ekonomického domácího násilí byly vyhodnoceny, podobně jak u sociálního domácího násilí, jako spíše méně závažné. Jedině donucení k podpisu smluv a faktur bylo označeno jako velmi závažná forma ekonomického domácího násilí a také nad 50% respondentů označilo zákaz ekonomické aktivity jako za závažnou formu. Jinak formy jako neochota poskytovat peníze do společné domácnosti, přehnaná kontrola nad příjmy, výdaji a schovávání peněz a platebních karet byly označeny jako spíše závažné až nezávažné.

Formy sexuálního domácího násilí byly vyhodnoceny jako nejvíce závažné, jak už bylo řečeno. Hned po znásilnění bylo bráno za velmi závažné vynucení sexuálního styku a nucení

k sexuálním praktikám. Jako méně závažné formy sexuálního domácího násilí byly považovány dotěrné a nepříjemné otázky na sexuální život a psaní oplzlých SMS zpráv.

Celkově z dotazníkového šetření vyplývá, že respondenti a lidé z okolí kolem nás si myslí, že je domácí násilí závažné téma a že je kolem nás dost lidí, co prožívají či prožili nějakou formu domácího násilí, nebo znají nějakou oběť domácího násilí.

Mladší generace, jak vyplynulo z dotazníkového šetření, jsou s problematikou domácího násilí obeznámeny včetně všech jeho forem. Díky všudypřítomnému „smart“ a on-line světu jsou mladší jedinci spíše zahlcováni informacemi z oblasti sexuální až soft pornografické. Z tohoto důvodu často považují druh sexuálního násilí jako nejzávažnější a mohou podceňovat ostatní druhy a formy domácího násilí. Nelze generalizovat, všechny roviny domácího násilí jsou závažné a důsledky z nich plynoucí se pohybují od škály zanedbatelnosti až po smrt.

8.3 Doporučení pro praxi

„Přístup k obětem domácího násilí musí být komplexní od sociálně právní, po psychosociální pomoc, spolupráci s odborníkem oboru psychiatrie, právníky“ (Hronová et al., 2012, s. 12). Poradenství pro oběti domácího násilí by se mělo zaměřit nejen na bezpečnostní plánování a sociálně-právní otázky, ale i na ekonomické poradenství a podporu v budování ekonomické soběstačnosti a finanční gramotnosti.

Důležitá je zejména:

- Důsledná prevence pro všechny kategorie, od dětí po seniory; větší informovanost (rodina, škola, školka, zaměstnání, dětské domovy, domy pro seniory, vězení apod.);
- Zavedení problematiky domácího násilí do školních osnov; k omezení sexuálních deliktů by přispělo zlepšení sexuální výchovy ve školách a účinnější pomoc obětem jakéhokoli zneužívání;
- Vzdělávání pracovníků v pomáhajících profesích;
- „Povinné školení pro o domácím násilí pro soudkyně/-ce, kteří soudí občanskoprávní agendu (rozvody a opatrovnická řízení, vypořádání společného jmění manželů) a trestní agendu. Školení by vedli expertky/-i na domácí násilí, kteří s osobami postiženými domácím násilím pracují“ (Budinová, 2012, s. 22);
- Dlouhodobá podpora a terapie (oběti potřebují nejméně rok podporu – trauma je dlouhotrvající). Oběť poté, co opustí násilný vztah, může trpět depresí, výčitkami a velkou krizí, proto je potřeba tyto služby zavést, a to bezplatně. Je potřeba

vyškolení i pro zdravotně či mentálně postižené oběti, bezbariérový přístup do azylových domů a do poraden. Nezapomínejme ani na adekvátní práci s násilníky a právní pomoc (Violence, 2014, s. 96-99);

- Mít více azylových domů, zejména těch s ukrytou adresou, zajištění bezbariérových přístupů do azylových domů i poraden.

ZÁVĚR

Domácí násilí není jev, který by se (do)týkal jen dospělé osoby. Je to natolik propracovaný mechanismus, že naprosto zásadně ovlivňuje fungování celého rodinného systému.

Domácí násilí nelze vnímat jako soukromou záležitost těch, kteří jej přímo prožili, ale jedná se o celospolečenský problém, který se týká skutečně všech. Zažít domácí násilí je extrémně zraňující zkušenost, jejíž následky, fyzické, psychické či jiné si oběti ponese celý život. Důsledky v podobě ztráty zaměstnání, omezení možnosti pracovat z důvodu zranění a psychických ataků, bývají fatální, často dlouhodobé, někdy i trvalé. Ztráta bydlení, limitované nebo žádné finanční prostředky mohou oběti vehnat do náruče ulice, svěrací kazajky drog, alkoholu a jiných závislostí.

Domácí násilí je popřením všeho, co rodina znamená, relativizuje a znehodnocuje lidské hodnoty a znevažuje základní lidská práva.

Z teoretické a návazně praktické části této bakalářské práce vyplývá, že domácí násilí je závažný problém, který není jednoduché řešit. Důležitá je důsledná prevence, krizová intervence a interdisciplinární přístup k poskytování pomoci a podpory obětí domácího násilí. Domácí násilí není věcí soukromou, ale problémem, který vyžaduje aktivní řešení a nulovou toleranci.

V poslední době se zlepšila informovanost o domácím násilí. Stále však jsou kategorie, na které je třeba zaměřit pozornost, a to zejména na seniory, hendikepované jedince a ženy samoživitelky. Problematika násilí na starých lidech je v naší republice stále trochu stranou společnosti, i když v poslední době zaznamenáváme i v této kategorii výrazný posun.

Je potřeba si uvědomit, že i sebelepší právní úprava by nebyla k ničemu bez existence krizových center a všestranné pomoci odborníků, a to jak v rovině soukromoprávní, tak trestní, ale také bez změny přístupu celé společnosti k domácímu násilí a násilí vůbec.

Zásadní je prohlubovat informovanost o celospolečenském fenoménu domácího násilí, o jejich závažnosti a možnosti řešení včetně znalosti, kam se obrátit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEDNÁŘOVÁ, Zdena, c2009. Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Praha: Acorus. ISBN 978-80-254-5422-0.

BUDINOVÁ, Adriena, c2012. Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí. Praha: proFem, ISBN 978-80-904564-2-6.

BURIÁNEK, Jiří, Simona PIKÁLKOVÁ a Zuzana PODANÁ, 2014. Násilí na mužích: sonda do zákoutí partnerských vztahů. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014. ISBN 978-80-7308-545-2.

BUSKOTTE, Andrea, VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, et al., 2008. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1786-6.

COUNCIL OF EUROPE. Treaty office. *Details of Treaty No. 210. Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbulská úmluva)* [online]. 11. 05. 2011 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>

CONWAY, Helen L., 2007. Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007. Praha: Albatros. Albatros Plus. ISBN 978-80-0001550-7.

ČESKÁ TELEVIZE, ČT 24. Sexuální obtěžování nebo násilí zažilo 39 % Čechů. In: *Česká televize* [online]. 4. 10. 2016 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1927721-sexualni-obtezovani-nebo-nasili-zazilo-39-procent-cechu>

ČESKO, 1999. Zákon č. 359/1999 Sb. ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů. Částka 111*. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu>

ČESKO, 2006. Zákon č. 135/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů. Částka 46, s. 1630-1631*. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2006. Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů. Částka 37, s. 1272-1273*. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2008. Zákon č. 273/2008 Sb. ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Částka 91, s. 4095-4097. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2009. Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 9. února 2009 trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů České republiky. Částka 11, s. 395-397, s. 436. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2012. Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 22. března 2012 občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Částka 33, s. 1108 an. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2013. Zákon č. 292/2013 Sb. ze dne 12. září 2013 o zvláštních řízeních soudních ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Částka 112, s. 3241-3243 a 3252-3253. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2013. Zákon č. 45/2013 Sb. ze dne 30. ledna 2013 o obětech trestných činů ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů. Částka 20. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2016. Zákon č. 250/2016 Sb. ze dne 12. července 2016 o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sbíрка zákonů České republiky. Částka 98. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu>

ČESKO, 2016. Zákon č.251/2016 Sb. ze dne 15. června 2016 o některých přestupcích v platném znění („zákon o přestupcích“). In: Sbíрка zákonů České republiky. Částka 98, s. 3749-3751. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2008. Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8.

DALIGAND, Liliane a Véronique BEDIN, 2014. Násilí v partnerských vztazích. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0718-4.

DOHNAL David, Petra Hokr MIHOLOVÁ, Simona DONESOVÁ a Veronika ŠPRINCOVÁ, 2017: Analýza výskytu a latence domácího násilí v partnerských vztazích. Praha: Úřad vlády ČR.

FRA - EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS, 2014. Violence against women an EU-wide survey; results at a glance. Luxemburg: Publ. Off. of the Europ. Union. ISBN 9789292393793.

GUBOVÁ, Nad'a. Znásilnění. In: proFem. Centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí [online]. 20. 11. 2014 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.profem.cz/clanek.aspx?a=265>

HAŠKOVCOVÁ, Helena, 2004. Manuálek o násilí. V Brně: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů. ISBN 807013397x.

HIRIGOYEN, Marie-France, 2002. Psychické násilí v rodině a v zaměstnání. 1. vydání. Praha: Academia, nakladatelství věd ČR. ISBN 80-200-0994-9.

HOKR MIHOLOVÁ, Petra, Jitka ONDRUŠKOVÁ a David DOHNAL, 2016. Ekonomické dopady domácího násilí v oblasti zdraví. Praha: proFem. ISBN 978-80-904564-4-0.

HOLÁ, Irena, Martina JEŽKOVÁ, Helena KOMÍNKOVÁ, et al., 2016. Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky. Druhé přepracované vydání. Brno: Spondea. ISBN 978-80-270-1120-9.

HOUBOVÁ, Drahomíra, 2008. Psychologie pro právníky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-100-7.

HRONOVÁ, Martina et al., 2008. Dětská svědectví násilí. ROSA – centrum pro týrané osamělé ženy.

HRONOVÁ, Martina et al., 2012. Já už to vím. Manuál pro zvýšení finanční gramotnosti žen – obětí domácího násilí. ROSA, z.s.

HRONOVÁ, Martina, 2007. TÁTOVÉ A MÁMY, chraňte své děti před násilím. ROSA – centrum pro týrané osamělé ženy.

JEŽKOVÁ, Veronika, 2016. *Práve* proti násilí na ženách: Bílá místa české legislativy. Praha: proFem. ISBN 978-80-904564-7-1.

JEŽKOVÁ, Veronika et al., 2015. Domácí násilí a genderově podmíněné násilí. Praha: proFem, o.p.s.

JEŽKOVÁ, Veronika a Jiřina VOŇKOVÁ, 2017. Vaše právo!: první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí. 9. aktualizované a doplněné vydání. Praha: proFem. ISBN 978-0-904564-8-8.

KALIBOVÁ, Klára, Katarzyna PAWLIK, Joanna SYNOWIEC, Anna KALIK a Irena BIHÁRIOVÁ, 2016. Face to face with bias violence: guidelines for social workers. Praha: In Iustitia. ISBN 978-80-88172-05-5.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, 2011. Právo proti domácímu násilí. V Praze: C.H. Beck, Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-381-3.

KUNC, Kamil, c2012. Ekonomické dopady domácího násilí v ČR. Praha: proFem. ISBN 978-80-904564-1-9.

KUTÁLKOVÁ, Petra, KOBOVÁ, Ľubica et al., 2014. Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?. Praha: In Iustitia. ISBN 978-80-260-5793-2.

MARVANOVÁ VARGOVÁ et al., 2016. Intervence v případech domácího násilí. Manuál pro zdravotníky. Praha: ROSA – centrum pro ženy, z.s.

MARVANOVÁ VARGOVÁ, Branislava, 2016. Vliv domácího násilí na zdraví žen. Studie spolku ROSA o zdravotních důsledcích domácího násilí. Praha: ROSA, z.s.

MATOUŠEK, Oldřich, et al., 2017. Dítě traumatizované v blízkých vztazích: manuál pro profesionály a rodiny. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1242-3.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, et al., 2005. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Praha: Portál. ISBN 80-7367-002-x.

Nový občanský zákoník pro podnikání. Bratislava: DonauMedia, 2014. ISBN 978-80-89364-58-9.

O'TOOLE, Pavlína, 2015. Čas Robinsonů: román. Praha: Čas Robinsonů. ISBN 978-80-906076-0-6.

POLÁKOVÁ, Jitka. Česká republika se jako 41. země připojila k Istanbulské úmluvě. In: DEJME (ŽE)NÁM ŠANCI [online]. 20. 06. 2017 [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <http://www.dejmezenamsanci.cz/ceska-republika-se-jako-41-zeme-pripojila-k-istanbulske-umluve-2/>

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ, 2011. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda, 2011. Krizová intervence pro praxi. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3.

THE UNITED STATES. DEPARTMENT of JUSTICE. Domestic violence [online]. 16. 06. 2017 [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <http://www.justice.gov/ovw/domestic-violence/>

TO SI LÍBIT NENECHÁM, 2011, ROSA - centrum pro týrané a osamělé ženy.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2014. Současná psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0696-5.

VODÁČKOVÁ, Daniela, 2007. Krizová intervence. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-342-0.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ, 2008. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2., přeprac. vyd. Praha: proFem. ISBN 978-80-903626-7-3.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ, 2016. Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1. 1. 2016. 3. přepracované vydání. Praha: proFem. ISBN 978-80-904564-5-7.

VOŇKOVÁ, Jiřina a David OPLATEK, 2015. Vraždy v kontextu domácího násilí. Praha: proFEM. ISBN 978-80-904564-3-3.

#ZaIstanbul. Praha: Český svaz žen, 2016. Na pomoc ženám. ISBN 978-80-87227-04-6.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CAN	Child Abuse and Neglect Syndrom
CSA	Child Sexual Abuse Syndrom
EAN	Elder Abuse and Neglect Syndrom
PTSP	Posttraumatická stresová porucha
LGBT	Lesby, gayové, bisexuálové a transgenderové osoby včetně transsexuálů
SZO (WHO)	Světová zdravotnická organizace (World Health Organisation)
%	Procenta

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Mýtus x Realita	17
-----------------------------------	----

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf č. 1 - Čas vyplňování dotazníku .....</i>	44
<i>Graf č. 2 - Pohlaví respondentů.....</i>	45
<i>Graf č. 3 - Věk respondentů .....</i>	46
<i>Graf č. 4 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.....</i>	47
<i>Graf č. 5 - S kým respondenti bydlí ve společné domácnosti .....</i>	48
<i>Graf č. 6 - Socioekonomická pozice respondentů.....</i>	49
<i>Graf č. 7 - Byli respondenti někdy obětí domácího násilí .....</i>	50
<i>Graf č. 8 - Znájí respondenti oběti domácího násilí.....</i>	51
<i>Graf č. 9 - Ví respondenti, jak pomoci obětem domácího násilí .....</i>	52
<i>Graf č. 10 - Nejzávažnější druh domácího násilí podle respondentů.....</i>	53
<i>Graf č. 11 - Vnímavost forem fyzického domácího násilí.....</i>	54
<i>Graf č. 12 - Vnímavost forem psychického domácího násilí .....</i>	55
<i>Graf č. 13 - Vnímavost forem sociálního domácího násilí .....</i>	56
<i>Graf č. 14 - Vnímavost forem ekonomického domácího násilí.....</i>	57
<i>Graf č. 15 - Vnímavost forem sexuálního domácího násilí.....</i>	58

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazníkové šetření

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Jak vnímá společnost různé formy domácího násilí

Zdravím!

Jmenuji se Anděla Haverová a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku, který slouží jako podklad pro zpracování praktické části mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní.

Děkuji Vám za Váš čas a pomoc. 😊

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2. Jaký je Váš věk?

- 15 - 20 let
- 21 - 30 let
- 31 - 40 let
- 41 - 50 let
- 51 - 60 let
- 61 let a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní vzdělání
- Střední vzdělání s výučním listem
- Střední vzdělání s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání (DiS.)
- Vysokoškolské vzdělání (Bc.)
- Vysokoškolské vzdělání (Mgr., Ing.)
- Vysokoškolské vzdělání - doktorské

4. S kým bydlíte ve společné domácnosti?

- Sám/sama
- S rodiči
- S jedním z rodičů
- S dítětem/děťmi
- S kamarádem/kamarádkou
- S přítelem/přítečkou
- S manželem/manželkou
- Jiné (doplňte prosím odpověď)

5. Jaká je Vaše socioekonomická pozice?

Nápověda k otázce: *Můžete vybrat více odpovědí.*

- Student (prezenční forma)
- Student (kombinovaná forma)
- Zaměstnaný/á
- Nezaměstnaný/á
- Podnikatel, živnostník
- Rentiér
- Na mateřské
- V důchodu

6. Byl/a jste někdy obětí domácího násilí?

- Ano
- Ne
- Nevím

7. Znáte někoho, kdo byl či je obětí domácího násilí?

- Ano
- Ne

8. Věděli byste, jak pomoci obětem domácího násilí?

- Ano
 Ne

9. Který druh domácího násilí Vám přijde nejzávažnější?

Nápověda k otázce: *Můžete vybrat více odpovědí.*

- Fyzické domácí násilí (bití, týrání, fackování)
 Psychické domácí násilí (nadávání, vydírání, ponižování)
 Sociální domácí násilí (izolace od přátel, čtení SMS)
 Ekonomické domácí násilí (odepření přístupu k penězům)
 Sexuální domácí násilí (znásilnění, nucení k sexuálním praktikám)

10. Jak vnímáte tyto formy fyzického domácího násilí?

	Velmi závažné	Spíše závažné	Spíše nezávažné	Nezávažné	Nedokážu posoudit
Bití, fackování	☐	☐	☐	☐	☐
Neposkytnutí pomoci	☐	☐	☐	☐	☐
Nucení k požití drog	☐	☐	☐	☐	☐
Odpírání jídla, spánku	☐	☐	☐	☐	☐
Týrání domácího mazlíčka oběti	☐	☐	☐	☐	☐

11. Jak vnímáte tyto formy psychického domácího násilí?

	Velmi závažné	Spíše závažné	Spíše nezávažné	Nezávažné	Nedokážu posoudit
Nadávání, urážení	☐	☐	☐	☐	☐
Ničení osobního majetku	☐	☐	☐	☐	☐
Ponižování	☐	☐	☐	☐	☐
Vydírání	☐	☐	☐	☐	☐
Vyhrožování fyzickým násilím	☐	☐	☐	☐	☐

12. Jak vnímáte tyto formy sociálního domácího násilí?

	Velmi závažné	Spiše závažné	Spiše nezávažné	Nezávažné	Nedokážu posoudit
Izolace od přátel, rodiny	☐	☐	☐	☐	☐
Nadměrná kontrola (čtení SMS, e-mailů...)	☐	☐	☐	☐	☐
Omezování a zákaz koníčků	☐	☐	☐	☐	☐

13. Jak vnímáte tyto formy ekonomického domácího násilí?

	Velmi závažné	Spiše závažné	Spiše nezávažné	Nezávažné	Nedokážu posoudit
Donucení k podpisu smluv, faktur proti vlastní vůli	☐	☐	☐	☐	☐
Neochota poskytovat peníze do společné domácnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Přehnaná kontrola nad příjmy a výdaji	☐	☐	☐	☐	☐
Schovávání peněz, platebních karet, omezení přístupu k penězům	☐	☐	☐	☐	☐
Zákaz ekonomické aktivity (vynucená závislost na partnerovi/partnerce)	☐	☐	☐	☐	☐

14. Jak vnímáte tyto formy sexuálního domácího násilí?

	Velmi závažné	Spiše závažné	Spiše nezávažné	Nezávažné	Nedokážu posoudit
Dotěrné a nepříjemné otázky na sexuální život	☐	☐	☐	☐	☐
Nucení k sexuálním praktikám	☐	☐	☐	☐	☐
Oplzlé SMS zprávy a telefonáty s erotickým námětem	☐	☐	☐	☐	☐
Vynucení sexuálního styku	☐	☐	☐	☐	☐
Znásilnění	☐	☐	☐	☐	☐

15. Máte nějakou osobní zkušenost s formami domácího násilí, které byly zmíněny výše? Pokud ANO, s jakými?